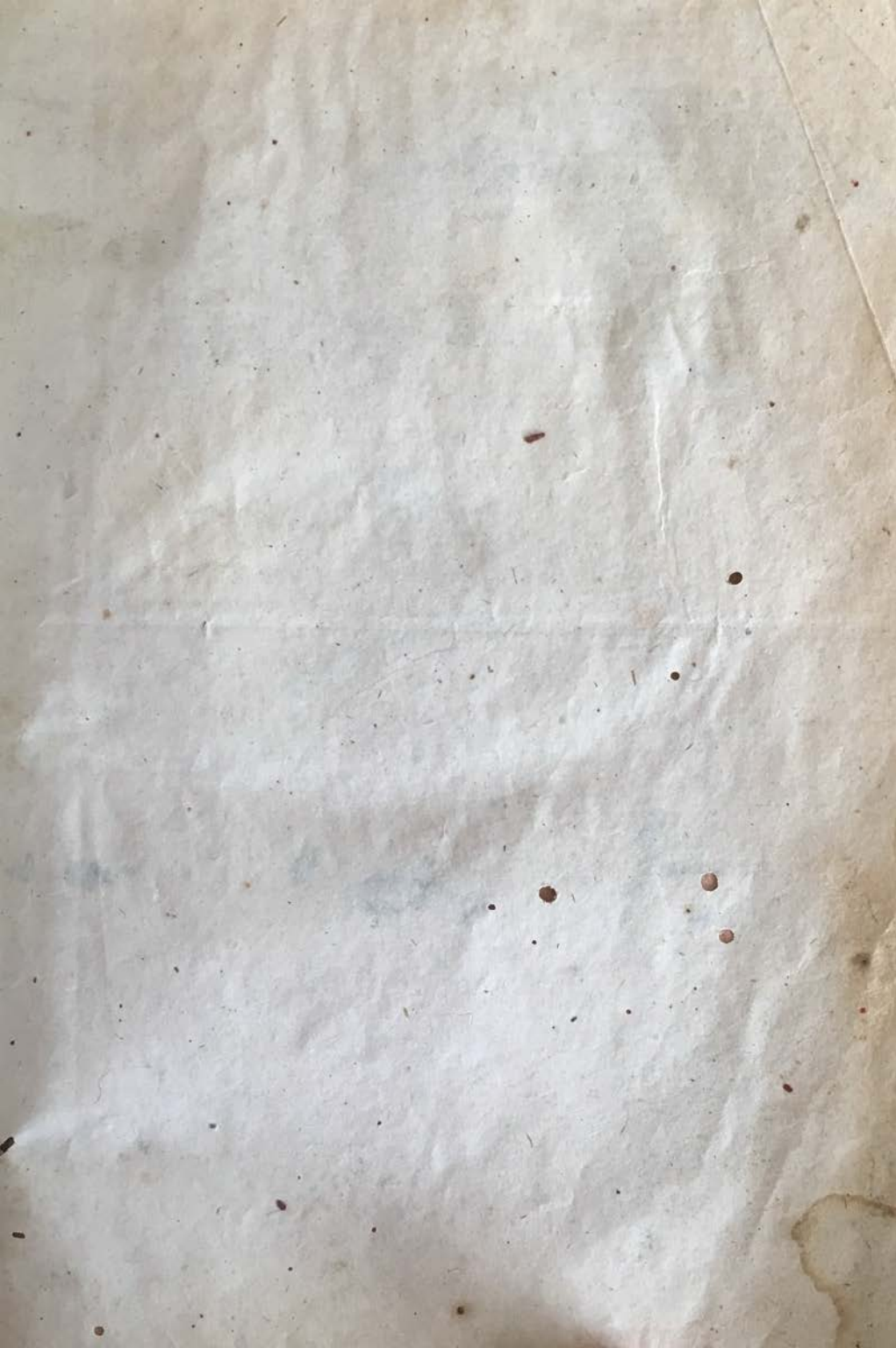

1335

ԳՐԳՈՒԱՍ
ՇԱՆԼԻՆՏ

ունի յինքեան բա
զում ինչ հաճա
քեցեալ աստի և
անտի . յաղագրս
օգտի որոց միտս
ուներն և լսե
լիս :

Տպեցեալ կարողութեամբն այ,
'ի Հայրապետութեան սրբոյն
Լ. Զմիածնի՝ Տեառն Լ. Բարոյ
Արքազան Կաթողիկոսին ամ
Հայոց:

Պաատրիարքութե սրբոյն երու
սաղէմի՝ Տեառն Գրիգորի շնոր
հազարդ եպիսկոպոսի: Պ հռչա
կանոր մայրաքաղաքին կոստան
դընու պօլսի: Հրամանաւ նորին
առաջնորդի՝ Տեառն Յօհաննի
սի ամծաբան վարդապետի:

* Տեառնիս զան Տառայ: *

ԸՆՏՐՆ ԻՆ

զամ Տարկանորութիւն

պարտէ քրիստոնէիս գիտել զՏա
Նանս իւր զոր դա՛ւ անի: այսինքն
Ճանաչել զՏա՛ւան քրիստոնէա
կան թէ զինչէ, կամ զինչ ուսու
ցանէ: Ըրդ՝ Տա՛ւան քրիստոնէ
ական՝ է պարզե մի Ըճային Տե
ղեալ ՚ի մեզ յայ՝ որ ուսուցանէ՝

Տ

Տա

Տա՛ւատալ Տաատաապէս՝ զորինչ
Ժանուցեալէ մեզ Լ.Ժ 'ի ձեռն
դրոց սբց: Անի Տա՛ւատն երիս
մատուս: Լ. աջիննէ վս միու
թե և Լորրորդութեն այ. Լոր
րորդն վս մարդեղութե որդւոյն
այ: Լորրորդն վս ճշմարտութե
սբջ եկեղեցւոյն քի: Լ. զայստ
սիկ Տամառօտապէս պարունակէ՝
յինքեան Տանգանակն Տա՛ւատոյ,
զոր միշտ երգէ Տարսն քի՝ եկե
ղեցին սբ:

այսինքն: Տա՛ւատամբ 'ի մի Լ.Ժ
Տայրն ամենակալ՝ արարիչն երկ
նի և երկրի. երևելեաց և աներե
ւութից: Լ. զ'ի մի ՏԻ ՅՍ ԲՍ
որդին այ, ծնեալ յայ Տորէ՝ միա
ծին. այսինքն յեութենէ Տորս՝
Լ.Ժ յայ. լոյս 'ի լուսոյ, ան ճրշ
մարիտ, յայ ճշմարտէ՝, ծնունդ
և ոչ արարած: Աոյն ինքն 'ի բլ
նու

նու թէ հօր • որով նամ ինչ եղև
յերկինս և ի վերայ երկրի • երևե-
լիք և աներևոյ թք • Ար յաղագս
մեր մարդկն և վս մերոյ փրկուե-
իջեալ յերկնից մարմնացան Տրդա-
ցան ծնան կատարելոյս իմրիամայ
սէյ կուսէն հոգւովն սքլ • որով
էառ մարմին հոգի և միտ, և զամ
որ ինչէ ի մարդ՝ ճշմարտապէս և
նչ կարծեօք • Չարչարեալ իսա-
ջեալ թաղեալ • յերրորդ անուր
յարուցեալ • ելեալ ի յերկինս նո-
վին մարմնով նստան ընդ աջմէ
հօր • Գալոցէ նովին մարմնովն
և փառօք հօր՝ դասեղ զկենդա-
նիս և զմեռեալս • որոյ թագան ո-
րու թէն ոչ գոյ վախճան • Հաւա-
տամք և ի սք հոգին, յանեղն և
ի կատարելուն • որ խօսեցան յօրէնս
և ի մարգարէս և յանե տարանս •
Առ էջ ի յորդանան, քարոզեաց

զառաքեալն և բնակեցաւ Իսթան:
Տաւատամբ և Իմիմիայն ընդ հան
րական և առաքելական եկեղեցի:
Ի մի մկրտութի. յապաշխարու
թի. Ի քաւութի և Ի թողութի
մեղաց: Ի յարութի մեռելոց. Ի
դատաստանն յաւիտենից հոգւոց
և մարմնոց: յարքայութիւն երկնից
և Ի կեանան յաւիտենական:

II. Եւրին ապ քան հասարոց:

Իսկ որք ասեն՝ էր երբեմն յորժմ
ոչ էր որդի, կամ էր երբեմն յոր
ժամ ոչ էր սբ հոգի, կամ թէ յոչ
էից եղէն, կամ յայլմէ հուրթէ ա
սեն լինիլ զորդին այ՝ և կամ զսբ
հոգին. և թէ՛ փոփոխելիք են կամ
ալայլելիք. զայնպիսիսն նզովէ՛
կաթուղիկէ և առաքելական սբ
եկեղեցի:

Լ. յսէ Զշմարիտ սահման ուղղա
փա

փառութիւնս զոր պարտի իւրաքանչ
իւր քրիստոնեայ ՚ի բերան առնուչ
և ասել յամօր: Մանաւանդ ոչ
միայն լոկ բանիւ ասել, այլ գե
տել ևս զգորութի բանից նորա:
Օ ի եթէ խոստովանիս ըզքեզ
քրիստոնեայ գող, և հողևոր ծըն
ընդեամբ նք աւագանին ժառան
գորդ եղեալ յա՛նտենական հե
նացն, դու ինքնին սուտ առնես
զքեզ՝ եթէ ոչ փոթացիս մէջ
ճաւ ջերմեռանդ հողունակուք
ուսանիլ և գիտել զգորութի քր
իստոնեական հա՛ւատոյն: Օ ի
եթէ ոչ ճանաչես զհա՛ւատդ զոր
դա՛ւանիս՝ զհարդ կարիցես պար
ծիլ եթէ քրիստոնեայ եմ: կամ զե
արդ ՚ի դէպ ժամանակի զմահ ևս
յօժարիցիս յանձն առնուլ վասն
նոր: Օ ի հա՛ւատնէ որ տայ խո
տել զաշխարհ և մարտնչել ընդ

դէմ մեղաց և մահու: Տա՛ւան
երանելի առ^ն զունօղն իւր եւ
հասուցանէ՛ առ անեզրական բա
րին: Եւ յանց հա՛ւատոյ ոչոք կա
րէ արդարանալ: Ի՞նչոց դիտելի է
զի հա՛ւատ առանց գործոց՝ նման
է անպտուղ ծառոյ, կամ անլոյս
աչաց: որ ոչ միայն ոչ ունի վարձա
այլ և դատապարտութի է առիթ
ունողին: Օ՛րհնք սգուա կարէ
բերել ՝ քեզ հա՛ւատալդ բանի՛ւ,
եթէ գործով ստե՛ս զնոյն: Եթէ
լոկ հա՛ւատն ընդունելի էր այ,
հա՛ւատ դի՛ւացն գովելի լինէր
քան զքոյդ: որք ոչ միայն հա՛ւա
տան յորդին այ՛ ասէ առաքեալն,
այդ սարսին ևս յանու՛անէ՛ նորա՛ս
Մի՛ յուսացուք ուրեմն թէ մի
այն հա՛ւատով ապրելոց իցեմք ՚ի
յա՛ւիտենական դատապարտուէն:
Ի՛իւրազոյն լինելոց է պատիժ ան

Տա՛ւատից, քան այնոցիկ որք ու
նին զՏա՛ւատն առանց գործոց։
Լա՛ւ էր նց ասէ թէ չէին ծանօ
լը ճանապարհն արդարութե. քան
թէ ծանեան և յետս կացին ՚իսբ
պատ՛իրանեն որ նց ա՛ւանդեցւ։
Լորդ՝ զգոյշ լեր, մի՛ գուցէ բե
րանդ զՏա՛ւատն հռչակիցէ եւ
գործդ զանՏա՛ւատութի։ Տա՛ւա
տամ ասես յա՛ւետարանն, ընդ էջ
ապա ո՛չ ճազանդիս հրամանաց նրբ
Չես ուրեմն ճշմարիտ Տա՛ւատս
ցեալ։ այլ սուտ և ունայն պար
ծիս։ զի այն է ճշմարիտ Տա՛ւատ
որ գործով ցուցանի։ Տա
ւատ առանց գործոց
մեռեալ է։

* Լա՛ւ Տա՛ւատայ ճշմարտա պէս
որ միշտ առնէ գործոց, հա՛նդ էս

Յոյան է ստոյգ ակնկալութի
 Տանդերձեալ Երանուէն զոր
 խոստացեալ է ան սիրելեաց իւ
 րոց: Այն Տաւատաւք ստուգանս
 Թէ գոյ ան արարիչ Երկնի և Եր
 կրտի, և ինքն է աղօթիւր ան բա
 րութեց, այսպէս պարտիմք եւս
 յուսալ Տաւատանս Թէ զոր ինչ
 ինչրեմք յայ՝ առնումք ինձանէ
 ըստ խոստանն իւրոյ: Եւ զայս
 ուսոյց մեզ քն՝ յորժամ ասաց աչա
 կերտաց իւրոյ Թէ՛ յորժամ կայ
 ցէք յաղօթս՝ ասասջիք: Տայր մեր
 որ յերկինս, և այլն: զի այսպիսի
 վըստահութե գոչումն՝ յուսոյ է
 գործ: Այն որոյ մինչ աղօթեմքս
 առ ան՝ պարտիմք ունիլ յոյս Տա
 տառուն Թէ ընդունի՛ ստուգա
 պէս զինչրունձածս մեր, և լինի

մեզ պարգևատու : Եւ թէ զոր
պիսի ինչ պարտիմք խնդրել յայ
կայ եղել պատշաճապէս ՚ի տէրու
նական աղօթքն որ յիշեցան : զի
ունի յինքեան երթն պատշաճ
նոր խնդրեալս : պարունակելով
համառօտապէս զհամայն պիտոյս
հոգւոյ և մարմնոյ , ՚ի կեանս այս
և ՚ի հանդերձեալն : Եւ է՛ այնպա
ն , Սքեղեցի անուն քո : այսինքն :
Խնդրեմք , թէ յամ տեղիս ծանօ
ցեն մարդիկ զամ . և պաշտեսցեն
և փառաւորեսցեն զանուն նր :
Խնդրեմք ևս , թէ շնորհիւ նա
րին բարիս գործեալք մեր՝ փառա
ւորեսցի անուն նր ՚իմարդկանէ
՚ի բարեգործելն մեր : ոպ ասէ ,
տեսցեն զգործս ձեր բարիս եւ
փառաւորեսցեն զհայր ձեր որ
յայնչ զի բարեպաշտսն է :

Է , Եկեսցէ արքայութիւն քո :
13 Խընդ

Խնդրեմք, Թէ ահարկու Թագա
ւորու Թի քո դիցի միշտ առաջի
մտաց մերոց, զի մի' մեղեցուք եր
բեք: Խնդրեմք ևս, Թէ մի' Թո
ղուր զմեզ անկանիւ երբեք ինեք
քոյ այլ իրիք իշխանութե . այս
ինքն սատանայի . այլ քոյին Թա
գաւորու Թիդ եղեցի միշտ ՚ի վճ
մեր: ուն ասաց, խնդրեցեք զար
քայու Թին այ:

Ք, Եղեցի կամ քո ուն յերկինս և
յերկրի: Խնդրեմք, Թէ ուն հը
րեշտակք յերկինս և այլ արածք
յերկրի կան միշտ ՚ի հրմանի քում,
զորացո՛ւ և զմեզ շնորհիւ քով զե
զամ գործս մեր ըստ քո կամացդ
արասցուք: զի որով հեաւ խընդ
րեցաք զԹագաւորու Թի նր լինի
մեզ տիրոջ և կամ վարոյ, ըղձամք
ևս զկատարումն կամաց նր ՚ի մեզ
առաքինական վարուք:

Է, Օ հաց մեր հանապազորդ՝
տուր մեզ այսօր: Խնդրեմք, թէ
զհանապազորդական պիտոյս մեր՝
տուր մեզ հանապազ գթութի
քով, և մի՛ արգելուր ՚ի մէնջ վս
անարժանութե մերոյ: Խնդրեմք
ևս, թէ զշնորհն քո որ է հաց
երկնային՝ պարգևեա՛ մեզ յամ
ժամ: զի ասելն՝ այսօր, զբոլոր
կենս մեր նշանակէ: Լը՛ ասեմք,
մեր. զի հաց հանապազորդ էր մեզ
շնորհն անձային նախ քան զմեղան
ջելն մեր:

Ե, Լը՛ թող մեզ զպարտիս մեր՝
ոպ և մեք թողումք մերոց պարտա
պանաց: Խնդրեմք, թէ զպատիժ
յանցանաց մերոց զոր պարտանո
թիմք վճարել թող մեզ ողորմու
թի քով: Բայց՝ զգոյշ լեր աստ,
զի ոպ ՚ի սկզբան անդ ՚ի գլուխ ար
ղօթիցս մինչ համարձակիմք հայր
կո

կոչել զած ՚ի վր մեր՝ Տաղու լե
նիմք արժանիք եթէ գործք մեր
ոչ եղիցին յարդարեցեալք ըստ
ձայնին . այսինքն ոպ վայելէ այ
որդւոյ , այսպէս և աստ լինիմք
ծիծաղելիք եթէ ոչ անտես արա
րեալ զյանցանս եղբօրն՝ ըզմերն
մաղթիցեմք թողու մեզ : Յան
դրգնիմք մանաւանդ անմտութի
մերով խաբել զայն որքննէ ըզ
սիրտս և զերիկամունս մեր : Օ ի
զոր ոչն արարաք՝ դնեմք առաջի
նր և ստեմք ասելով , որպէս թո
ղումք մեք մերոց պարտապանացն՝
թող և դու մեզ զպարտիս մեր :
Օ ի՞նչ նաս ձեռն : Ա՛վ յիմար՝
որդի ասես զքեզ այ , և գործ ըզ
գիւին գործես : Սերօղ պարծիս
զքեզ եղբօրն յանցանաց , և սիրտ
զկայենին ունիս : Օ ի՞նչ ածես
զմասն . մի թէ խաբել կամիս զիս

որ գիտեմ զամ յառաջ քան զԼ
 նիլ նց: Լ սացեալ եմ: Լ թէ Թո
 ղուցուք մարդկան զյանցանս նց,
 Թողցէ և ձեզ հայրն ձեր երկնա
 ըոր զյանցանս ձեր: Թող դու
 ուրեմն ընկերին քում և ես Թո
 ղում քեզ: Լ պատէ ոչ զուր աշ
 խատիս, և ունայն են աղօթք քո:
 Զ, Լ ը մի տանիր զմեզ ի փորձու
 Թի: Խ ընդրեմք, զի մի Թողու
 ցու զմեզ յաղթահարի ի փորձու
 Թի Թշնամուցն. այսինքն ի ներ
 գործութի չարին: որ մարտնչի
 միշտ ընդ այնոսիկ ոք կամին
 զկեանս:

Է, Լ յ՛ փրկեալ զմեզ ՚ի չարի՛:
 Խնդրեմք, զի յեա փրկելոյ ըզ
 մեզ ՚ի փորձութի, փրկեացէ և ս
 յամ մեքենայից չարին. զի մի գու
 ցէ ըստ տկարութի բնութեա՛ ան
 կերթ գտել փորձուեն՝ կորիցուք

Էիտե նահանս կորուստնս Լճ բե
 րեմք ի վճ Թէ, զի քո է արքայու
 Թի և զօրութի: Լ. յսինքն դու
 ես Թագանոր մեր և ի շեսող. մի'
 ուրեմն այլ ոք տիրապետել ժպրո
 Տիցի ստեղծւածոց քոց: Լ. որ
 որ յուսով աղօթէ առ անձ' քզու՞մ
 ինչ օգտու իս շահի անձին իւրոյ:
 Օ ի յաղթահարէ՛ զտրտմութի.
 զօրանայ ՚ի փորձուէ. և փրկի ՚ի
 նեղութի: Լճ զոր ինչ խնդրի
 յայ՛ առնու ՚ի նմանէ լծապետ
 Խսկ որ երկմիտնէ՛ ոչ կարէ առ
 նուլ ինչ յայ: զի այր երկմիտ՛
 առանց հաստատութի է յամ
 գործս իւր՛ ասէ առա
 քեալն:

* Օոյս աներկմիտ ՚ի սք սըր ակ
 ոչ զոր երբէք յամօթ առ նէ:

* Օաղագս Սերոյ:

Սէրնէ՛ ունակուի մտաց, որով
սիրեմք զամ առաւել քան
զամ ինչ. և զընկերն Տաւասար
անձին վասն այ: Սէրն միաւորէ՛
զամ ընդ մարդոյ՝ ուն ասէ առա
քեալն, որ կայ ՚ի սէրն՝ բնակեալէ
յամ, և ամ ՚ի նմա բնակի: Սի
րով եկն ամ առ մեզ և եղև որդի
մարդոյ: սիրով ընթանամք և մեք
առ նա և լինիմք որդիք այ՝ ի ձեռն.
ՀնորՏաց նորին: Սէրն նմանի Տը
րոյ լուցելոյ, որ բորբոքէ՛ զու
նօղն իւր երանելի բաղձանօք:

Հաւատ և յոյս առանց սիրոյ ոչ
օգնեն: զի սէրնէ սկիզբն և վախ
ձան բարեաց: Լաւ արդ՝ ուն Տա
ւատն կայանայ առ ձանաջու մն այ
և յոյսն ՚ի պարզ և ս նր, այսպէս
և սէրն վերահայի ՚ի պահպանուի
օրինաց նր: ուն ասաց քս, եթէ սի

րէք զիս զպատճիրանս իմ պահես
 ձեք: Եւ յօհաննէս ասէ, որ պա
 հէ զբան նր, արդարեւ սէրն այ
 ՚ի նմանէ բնակեալ: Եւ յսինքն նա
 օ. նի զսէրն այ կատարելապէս, որ
 պահէ՛ զպատճիրանս նր սրտա յօ
 ժար բաղձանօք: Եւ պատճիրան
 քրն այ համառօտին այսպէս:
 ա, Եսեմ տր ամ քո. մի՛ եղիցի
 այլ ամ բաց յինէն:
 բ, մի՛ դիցես զանօ. ն տեառն այ
 քոյ ի վերայ սնուեաց:
 գ, յիշեա՛, զի սրբեսցես զօր շա
 բաթուն:
 դ, պատճեա՛ զհայր քո և զմայր:
 ե, մի՛ սպանաներ:
 զ, մի՛ շնար:
 ճ, մի՛ գողանար:
 ի, մի՛ սուտ վկայեր:
 լ, մի՛ երդնուր սուտ յանուն
 տն աստուծոյ քոյ:

Ժ, մի՛ ցանկար կնոջ եղբոր քոյ՝
և մի ամի որ նր իցէ:

Լ, որդ՛ առաջին պատճիբանն ու
սուցանէ մեզ՝ ճանաչել զանձ
և գիտել թէ նախ ստեղծող մեր:
ոպ ասէ դա՛նիթ, նա՛ արար զմեզ
և ոչ մեք էաք: Լ, ը յետ ճանաչե
լոյն սիրել զնա բոլորով սրտի՛ն
և երկիրպագանել նմա ամ յօժա
րու՛թք: Լ, ը գիտելի՛ է, զի լոկ
բանի՛ն բազումք սիրեն զանձ, իսկ
գործովք սակա՛նք: Ոպ ասէ ան
մարգարէի՛ն, ժողովուրդս այս՝
չրթամբք պատճէ զիս . և սիրութ
իւրեանց հեռացեալ մեկուսի՛ են
յինէն: Օ ինչ օգուտ ասելն բա
նի՛ն թէ սիրեմ զաստու՛ած, մինչ
արդեամբք զայլ ինչ առանել սի
րելք քան զնա: Լ, սեպ որպէս:
Լ, սեմ քեզ: Ս ինչ տեսանեմք ըզ
մեզ նախատեալ յու՛մքէ՛՝ դժբ

դիմք յամ անձնէ և ոչ ժուժկա
 լեմք և մինչ տեսանեմք զօրէնս
 այ արհամարհեցեալ ոչինչ ի՛ իք
 տրտմեցեալ ցա՛նիմք բնա՛ւին: Տե
 սանեմք զեղբայրն կարօտեալ հար
 կա՛նորացն, և ոչ լնումք զքաղց
 նորին յա՛նելորդաց մերոց վս սի
 րոյն այ: Յայտէ ուրեմն թէ ըզ
 մեզ և զինչս մեր՝ առնել սիրեմք
 քան զա՛ծ: և զոր ինչ առա՛նել սի
 րեմք՝ զնա՛ պաշտօղ երևիմք ՚ի տե
 ղի այ: զի սիրելն զա՛ծ՝ է՛ պահել
 զբան նր: ոսկ ասաց քս, որ ունի
 զբանս իմ և պահէ՛ զնս՝ նա՛ն որ
 սիր է զես:

Արկրորդ պատ՛իրանն ուսուցա
 նէ՛ ոչ առնել կուռս դրօշէլս ը
 ամ նմանուէ, որինչ յերկինս և որ
 ինչ յերկրի. և մի փոխանսկ արջին՝
 արարածոյ երկիրպագանել: Ասի
 ցէ ոք թերևս, ընդէր ապա ձևա
 կեր

կերպեմք զպատկերն քի և երկիր
այդանեմք նման, որ է արարած ձե
ռաց մերոց. կուսապաշտու թի է ու
րեմն. Լ. սեմք առայս թի պատ
կերն զոր նկարեմք ոչ պաշտի 'ի
մէնջ վս ինքեան, այլ վս նախա
տպին իւրոյ. Ս. Լ. ստի երկիրպագ ա
նեմք պատկերին Քի ոչ ուն նիւ
թոյ ինչ նկարեցելոյ, այլ ուն պատ
կերի և երևակի մարդեղութեան
որդւոյն այ: ուստի ոչ է կուսապաշ
տուի: այլ ճշմարիտ անձ պաշտու
թի. Բայց գիտելի է, զի գրեւէ
'ի կանոնաց եկեղեցւոյ' ոչ բընա
ւին գործել ստուերունակ պատ
կեր: այսինքն կանեղէն, կամ փայ
տեղէն, կամ արծաթեղէն, և կամ
այլ ինչ այսպիսի: զի մի' նրման լե
նիցի կուոցն Տեթանոսաց: Լ. Ս. Լ.
պարտէ դեղով նկարել որ լինի ա
ռանց ստուերի: Լ. Ը. գարձեալ

ասե լովն մի՛ գիցես զանունն այ՛քո
'ի վ'ք սնուտեաց: պատու՛իր է թէ՛ մի՛
փոյթ ընդ փոյթ և վայրապար յի
շեր զանունն այ՛քո ըստ ամ փոքր
իրի: զի մեղանչումքն է այն առ
ամ: () Ի զանունն այ՛ ահի՛ և
գողումք պարտիմք առնուլ 'ի բե
րան, և վ'ս արժանանոր պատճա
ռաց:

Երրորդ պատու՛իրանն ուսուցա
նէ՛ զօր կիւրակէին և զայլ տե
րունական տօնից՝ պատուել և մե
ծարել: այսինքն գադարիլ 'իմքմ
նական գործոց, և պարապիլ մի
այն ամային գործոց: Երթալ յե
կեղեցին, շտեսանել զպատարագ,
և առնել աղօթս և զայլ բարեգոր
ծութիս, և ընթեռնուլ կամ լը
սել զսք գիրս: զի զօրն զայն բո
վանգակ տն պարտիմք նր՛իրել:
Տարկանորիմք մանաւանդ մշտա
ծել

Ժեշ յաւուր կիրակէի զվեց ա
ւուրց սխալանս մեր, և քանել ՚ի
ձեռն կատարեալ զղջման և խոս
տովանութե. ցանելով ՚ի վր ան
ցեալ եղեռնութեցն մերոց, եւ
դնելով ՚ի մտի՝ մի՛ ևս այլ մեղան
չել. Բայց զինչ ասեմ զթշնա
ռիցս անձանց. որք յամի ըզներ
հակն առնեմք անտիրանացն այ.
Օ ի զաւուրս կիրակէից և զսե
րունական տօնից՝ մարմնակն. հեշ
տութի և խելացնոր արբեցութի
կորուսանեմք. Փոխանակ լսելոյ
զբանս անային գրոց մեղանչակն
խօսակցութե կամ անօգուտ բա
նից պարապիմք. Բասարկանամք
իմարմնական գործոց, եւ զանա
զան չարեօք լնանիմք. Ո՛վ անաս
նային կացուե եղկեւեցս վարուց.
Օ մեծամեծսն մարմնական զբա
ղանաց՝ կիրակէի աւուրն անցեմք,

զի 'ի նմա՛ գործեացուք: Օ ար
թիգուք եղբարք, զարթիցուք 'ի
մահաբեր քնոյս այսմանէ, զի օր
ան իբրև զգող հասանէ: Լինի
ոք ասիցէ, ան զօրն շաբաթու
պատուն իրեաց սրբել և պահել.
մեզ զիարդ կիրակէն հարկանորի
այժմ: Լսեմք առայս, թէպէտ 'ի
հինն շաբաթուեր պահելի, բայց
'ի նորս կիրակէն եդան մեզ յա
ռաքելոցն սբց, 'ի պատիւ յարու
թենքի. զի և քս որդին այ որ
եղև լրումն օրինաց և մարգրէից՝
եցոյց գործովք իւրովք թէ ոչէ
պահելի այսու հետև օրն շաբա
թու: Լին թէ վս էր նախ պատ
ն իրեաց և յետոյ եբարձ, ով կա
րէ քննել ը խորս ան, ոպ կամի
այնպէս առնէ: Օ ամ ինչ իմաս
տուք առնէ տր և գեղեցկապէս
յօրինէ: բայց մեզ ոպն և ըն
դերն

դէրն անգիտելի' է :

Սորորդ պատճիբանն ուսուցա
նէ պատուել և մեծարել ըզ
ծնողսն մեր և պատկառիլ ՚ի նոցա
նէ : Ինչպէս թարգմանք հրամա
նացն և օգնել հանապգ պիտոյից
նց : Աստի որք ոչ պատուեն զԺ
նօղս իւրեանց և ոչ պատկառին
յերեսաց նց՝ ծանրապէս մեղան
ջեն : զի զընդդէմն առնեն պատ
ճիբանացն այ : Օ ինչ ուրեմն պա
տասխանի տացեն այնոք իկ որք ոչ
միայն ոչ պատուեն զծնողս իւրեանց
այլ հայհոյեն ևս մեծաւ լրբութե :
յիբանի անամրտքեն այնպիսիքն :
Եւ գիտելի է, զի ՚ի պատճիբանս
այս անճամբ հօր և մօր՝ պարտիմք
իմանալ ոչ միայն զմիմնաւոր պատ
ճառսն ծննդեան մերոյ, այլ և
զայնոսիկ որք սնուցանեն ըզմեզ
բանիւ վարդապետուէ : Եւ մանին

Լա մարմնական արճեստից ուսու
ցանօղք, և ծերդոյնք ՚ի հասակս,
և այլք սոյնպիսիք. որոց պարտիմք
առնել պատիւ ըստ իւրաքանչիւ
րոցն արժանան որու թէ:

Ինգ երորդ պատ՚ իրանն զգու
շացուցանէ ոչ լինիլ ձեռներէց
անիրանութք ՚ի վր ընկերին սպա
նանել զնա. զի մարդ ոչ ունի իշ
խանութի մահու և կենաց. զի
ասէ ամ, ես սպանանեմ և ես կե
ցուցանեմ: ուստի գրեալէ թի՛
որ հեղցէ զարիւն մարդոյ՝ փոխա
նակ նր հեղցի արիւն նր: Պատ՚ ի
րանս այս ոչ միայն արգելու ՚իմար
դասպանութի, այլ և ՚ի հարկանե
լոյ՝ ՚ի վիրանորելոյ՝ և ի կատակե
լոյ զընկերն: Այ ասէ իմստունն,
պիղծէ առաջի ան ամ կատակօղ:
Եւ քն ասէ՝ որ ասէ ցեղք այր իւր
յիմար՝ պարտան որ լեցի գեհենի:

Մեծ ինչ զգուշութի պիտոյէ մեզ
աստ . զի ասէ յօհաննէս՝ ամ որ
ասէ զեղբայր իւր՝ մար
դասպանէ :

Ա եցերորդ պատճիրանն հրա
մայէ՝ իբաց կալ յամ պըղ
ծութի, և յամ վավաշոտ և բըղ
ջախոհ ներգործութի . Լ յսինքն
հեռի կալ յայ՝ մանէ ընդ որում
չիցէ որ պուկեալ և կապակցեալ
խորհրդով եկեղեցոյ . զի մի՛ խոր
հուրդն եկեղեցոյ անկանեացի .
Լ րգելու ևս զվավաշոտ և զան
կարգ մտածմունս . զբղջախոհ
կան զազիր խօսակցութիս . զանա
մօթ և զլկտի արարողութիս . և
զանկարգ հայեցնածս տափական
ախտիւ . Լ ստայնմ, որ հայի ի
կին մարդ առ իցանկանալոյ նմա՝
անդէն շնացաւ ընդ նմա ի
սրտի իւրում :

Եւ թներորդ պատճիբանն զգու
 շացուցանէ և արգելու զմեզ
 ՚ի գողութի, ՚ի յափշտակութի, և
 յառնելոյ զինչս այլոց առանց գի
 տութե և հաճութե նոցին: Եւ
 գելու ևս յամ խաբէութի և զըկա
 նաց որք լինին ՚ի յառ և ՚ի տուր
 և յամ վնասուց որք լինին ընդ
 գէմ ընկերին: Եւ յսինքն ոչ հա
 տուցանել զպարտն . պահել զկո
 ռուսեալ իրն և ոչ տալ տեառն իւ
 ռում . և այլք այսպիսիք: Եւ գողու
 թինն կարէ լինիլ օրինաւոր երկու
 կերպիւ: Եւ ախ՛ որ լինի վն զգու
 շութե . ոպ գողանայ ոք զսուր մո
 լեգ նեւոյն զի մի ինքեան կամ այ
 լոց վնասեացէ: Եւ ըկրորդ՝ որ լինի
 վն հարկաւորուե . ոպ քաղցեալ
 ոք մերձ ՚ի մահ , գողանայ զհաց
 այլոյ՝ զի մի մեռանիցի ՚ի սովոյ զի
 ՚ի ժամանակի հարկաւորուե՝ ամ

ինչ Տասարակացէ:

Ութերորդ պատճիբանն ուսու
ցանէ ՚իբաց լինիլ յամ ստուէ.
այսինքն արգելու զստու թին որ
լինի վնաս ընկերին. զստու ին որ
լինի օգուտ ընկերին. և զստու ին
որ լինի ոչ վնաս և ոչ օգուտ. այլ
կատակ և ունայնախօսութի. **Լ**որ
գելանի և սաստ սուտ վկայելն.
չարախօսելն. բանբասելն. անուն
աներելն և յիշելն թիւր դիտա
ւորութի զյայտնի կամ զժամուկ
պակասութիւն ընկերին. և այլք այս
պիսիք որովք վնասի ընկերն. **Լ**որ
գելանի ևս լուելն զբարեաց ընկե
րին՝ առանց օրինանոր.

պատճառի:

Աններորդ պատճիբանն ուսու
ցանէ ոչ երդնուլ սուտ յանուն
մնայ. **Լ**այց սորին զճշմարիտըն
ևս արգելքն՝ պատճիբելով ամե

նեւին ոչ երդնուլ: զի մի կրթու
 թք ճշմրիտ երդմանն՝ զսուտն և ս
 արկցուք երբեմն՝ ի գործ: յորմէ
 քաղում զըկանք և խարդախուիք
 պատճառին: Եւ դարձել՝ արգել
 քս զերդումն՝ ի մէջ, զի մի՛ յու
 սով երդմանն անսովոր լիցուք
 ճշմարտախօսուէ, որ գերազանցէ
 քան զերդումն: Օ ի լոկ բան
 առն ճշմարտախօսի՝ առաւել լինի
 հաւատալի քան զերդումն ստա
 խօս արանց: Ս քորոյ այր ճշմար
 տախօս՝ հազիւ բռնաբարի
 երդնուլ:

Տաներրորդ պատճիռանն ուսու
 ցանէ նախ ոչ ցանկալ կնոջ ըն
 կերին բղջախոհ ախտիւ: յորմէ
 ուսանիմք հրաժարիլ յամ ան
 կարգ ցանկուէց: Օ ի կամի ամ
 թէ ոչ միայն գործով անբիծ լի
 ճիցիմք, այլ ևս առաւել սրտիւ:

նից լսել զպատարագ : պահել ըզ
 պահս և զժոմս հրամայեցեալս :
 խոստովանիլ իսկոյն զկնի մեղանա
 նացն : և հաղորդիլ հինգ անգամ
 ի տարւոջն , կամ յայլ ինչ հարկա
 ճոր ժամանակի : Եւ զայլս այսպի
 սիս զորս եղեալ և կանոնեալ է
 սբ եկեղեցին :

Եւ թէ պարծիս զսր ամքո սիրելի :
 զպատիրանս նր պարտիս կնորելի :

* Հազագս Լուսաբնութեան :

Լուսաբնութիւն է բարի ունա
 կութիւնս , զոր ընդու
 նի հոգին և ին՝ բարեգործ :
 Եւ առաքինութիւն հոգւոյն են
 ետմն : աւսեպն , հաւատ , սոյս ,
 սէր , խոհեմութի , արիւնքութի , ող
 ջախտհոյն , արդարութի Լուս
 ջին երեքն ասին ամային առաքի

նու թիք զի առ ան վերաբերին :
քան զի , հաւատովն հաւատամք
յամ և ճանաչեմք զնա ամենազոր
և ստեղծիչ մեզ : Եւ և հաւանմք
զոր ինչ սբ եղեկեցին հաւատայ
և ուսուցանէ մեզ : Եւսովն յու
սամք ընդունիլ յայ զամ բարիս .
և ակն ունիմք միշտ ողորմութե
նր : Եւսամք ևս թէ կամի' ան
տալ մեզ զարքայութի իւր . որոյ
սակս ստեղծելէ զմեզ : Եւսացան
է յառաջագայի սէրն , որով սի
րեմք զնա 'ի վեր քան զամ ինչ վս
բարերարութե նր . և բաղձամք
թէ յամ տեղիս ճանաչեցեն զմե
ծութի զօրուե նր : Եւսկ վերջին
չորքն ասին մրդկային առաքինու
թիք որովք ուղղի մարդն լինիլ
զօրանոր ընդ դէմ սանյի : Եւ
խոհեմութեամբն առնէ ընտրու
թի բարւոյն և չարին : ոչ խաբէ

զոր, և ո՛չ խաբի յուժեքէ՛: Ը՛րի
 ութքն Տաստաւի՛ ընդ դէմ փոր
 ձութէց աշխարհի: և ձեռնարկէ՛
 ՚ի գործս դժւարինս վն Տանդեր
 ձեալ բարւոյն: Ողջսխոհութքն
 մերժէ յինքենէ՛ զամ Տեշտութի
 և զանդէպ ցանկուի մարմնական
 ախարն: և Ը՛րդարուքն պահէ՛
 զօգտուի Տասարակաց. և Տատու
 ցանէ՛ իւրաքանչիւր ուժեք
 ըստ արժանւոյն: -

* Լթէ սոքօք զարդա ըիս.
 մարդ կատարեալ ձանա չիս:

* Յաղփս Լոթի պարգեաց հո
 գոյն սրբոյ:

Քանզի դժւարինէ մարդոյ
 կարգաւորել զինքն ըստ
 ինքեան, և սրբել ՚ի մեղաց. վն
 որոյ տայ նմա ամօ օգնուի զեօթն

պարգևս հոգւոյն սբյ: Լըն են
այսոքիկ: Իմաստութի. հանձար.
Խորհուրդ. Օ օրութի. Գիտու
թի. Երկիւղ. Լ'Տ պաշտութի:
զի' Իմաստութեն ճանաչէ' հոգին
զճայրագոյն բարութեն այ: Հան
ձարովն ճանաչէ' զհրկութի իւր:
Խորհրդովն լուսանորի' միշտ ոչ
շաղախիլ յերկրայինս: Օ օրու
թբն կարողանայ ընդ դիմանալ
վշտաց աշխարհիս: Գիտութբն
ճանաչէ' զոր ինչ հանտն ուսու
ցանէ: Երկիւղինն փախչի ՚ի ջա
րէն. զի մի կորուսանիցէ զստա
ցեալ բարին: Ե Լ'Տ պաշտու
թբն խոկայ միշտ պահել
զպատմիրանս այ:

* Ինչ օգնութի վասրն բարւոյ.
տըւան պրգևք հոգւոյն սրբոյ:

* Յաղագս Ինն էրանութեանցն:

Երանուիք աւետարանականք
են այսոքիկ: Երանի աղքատաց
հոգւով: Երանի սգաւորաց:
Երանի հեղոց: Երանի որք քաղ
ցեալք և ծարաւիք իցեն արդար
ութեան: Երանի ողորմածաց:
Երանի այնոցիկ որք սբեն արտիւք
Երանի խաղաղարց: Երանի որք
հալածեալք իցեն վս արդրութե:
Երանի է ձեզ յորժամ նախաւի
ցեն զձեզ և հալած իցեն, և ասի
ցեն զամբան չար զձեզ սուտ վս
իմ: Յերանութեցս այսցանէ իւր
րատիմք, հրատարիլ իսիրոյ հեշ
տուէ կենցաղոյս որէ աղքատու
թի հոգւոյ: Սըգալ միշտ ի վս
գործեցել մեզաց մերոց և այլոցն:
Լտել զյատուկ կամս մեր և հնա
զանդիլ մեծագունին: հեզութե
գնայիւք: Բաղցիլ միշտ և ծարա

Զիլ արդարուէ . այսինքն ունել
 աաստիկ տէնչումն առ արդարու
 թին: | Ինիլ ողորմած առ կարօ
 տելսն . և գնել երկրաւոր գոյիւք
 զերկնային բարին: Մաքրել ըզ
 միտս ՚ի մեղաց . և յառիլ միշտ ներ
 քին ակամբ ՚ի տեսուին այ: Չա
 նալ խաղաղել նախ զամբոխումն
 հոգւոյ և մարմնոյ որ ՚ի մեզ , և
 ապա զամբոխեալ եղբարսն: Յան
 ձըն առնուլ զհալածանս վս ար
 դարութէ: Համբերել նախատա
 նաց և խիստ բանից և բարուրա
 նաց վս անճանն քի: Օ այստսիկ
 արարեալ ստասցուք զերանուին .
 որ է՝ լիութի ամ բարեաց:

Թե՛ զայստսիկ բերես յան ձին .
 ըսես և դու զայն երա նին:

* Յաշագոյ . Խորհրտոյ Լիւիւնոյ:

Խորհուրդք եկեղեցւոյ եօթն
են . այսինքն , Մկրտութի .
Վրոշմ . Տաղորդութի . Լպաշ
խարութի . Վարդ . Պսակ . Սեր
ջին օժումն : Որք ամենեքեանեն
Տարք ընդ դէմ մեղաց : զի ՍԸ
կըրտութին ազատէ զմեզ ՚ի սկզբ
նական մեղացն : Վրոշմն Տաստա
տէ՛ ՚ի Տաւատս , և կնքէ՛ ճանաչիչ
զինւոր քի : Տաղորդութինն ապ
մեզ ըզյաւիտենական կեանսն :
Լպաշխարութինն դարձուցանէ՛
իմեզ վերստին զկորուսել շնորհն :
Ինչպէս Տաղորդութինն է զօրութի մա
տուցանելոյ զսբ պատարագն , և
բաշխելոյ ժողովրդեանն , և զայլ
ամ խորհուրդսն կատարելոյ :
Պսակն բառնայ զշնութին և առնէ
ամուսնութի . զի մինչ ոչէ պսակ
իմեջ առն և կնոջ՝ զուրիշ նոցա՛
շնու

չնու թիէ: Ա երջին օծումն ազա
տէ՛ զմեզ ՚ի փոշե տեսակ և ՚ի մոռա
ցեալ մեղացն . և զօրացուցանէ՛
ընդ դէմ սատանայի ՚ի յեւն
Տողոյն:

Բայց գիտելիէ , զի եկեղեցիս
Տայոց զդրոշմն և զվերջին օծումն
՚ի միասին տայ մկրտեցելոյն ՚ի ժմու
մկրտուէն . և պտճունէ , զի ոպ իս
կոյն ՚ի մկրտուէն տայ և զխորհրդ
հաղորդուէն թէ մի գուցէ յան
կրժ ոք մեռնելով զրկիցի ՚ի ճաշակ
մանէ սբ խորհրդոյն , այսպս տայ
և զվերջին օծումն , զի մի յանկար
ծապէս մեռանելով ոք զրկիցի ՚ի
խորհրդոյն : այնմանէ : Բան զի
բարձրքէ ՚ի պատաստի ունել միշտ
զսուրն . քան թէ մեալ առնու
զնա՛ ՚ի ժամ գալոյ թշնամոյն : զի
գուցէ յանկարժ եկեալ թշնամ
ւոյն՝ ոչ կարիցես առնուլ փութա

պէս զսուրն քո 'ի ձեռին: Օ ի
օր տն իբրև զգող եկեօցէ ասէ:
Եւ թէ՛ յանկարծ լի Տասանիցէ
'ի վր ձեր օրն այն: Եւ թէ՛ ոչ
գիտէք զօրն և ոչ զժամն: Այգի
գեմք յիրաւի՛ թէ յեա այսր ըս
պէի արդեօք այլ ևս մնա
լոց իցեմք:

* Իմաստուի շինեաց իւր տեւն.
Կնգնէց 'ինմա եօթն ըստիր սիւն:

* Յաշագ Մեղք:

Մեղքն է ան հնազանդութի
անձային պատճիւրանացն. զի
յայնժմ մեղան ջեմք յորժամ փախ
ջիմք յայնմանէ զոր կամի և հըրա
մայէ անձ. և գործեմք զայն զոր
ոչ կամի և ոչ հրամայէ: Մեղքն
երկուս տեսակս ունի. սկզբնա
կան և ներգործական: Սկզբնա
կանէ որ 'ինաստահօրէն մերմէ սե

րեցան ՚իմեզ, ոչ պահելով զեդել
պատ՛ իրանն այ. վս որոյ մեղքս
այս՝ հասարակացէ. զի միանցս տա
րածանի առ ամենեսեան. յորմէ
ազատիմք մկրտութք սբ անազա
նին և շնորհօք հողւոյն սբջ: Իսկ
ներգործականէ, զոր իւրաքանչ
իւրոք գործէ՝ ըստ անձին. ուստի
մեղքս այս ոչ պարտանորէ զամե
նեսեան հասարականցս. այլ զայն
միայն որ մեղանչէ. յորմէ մքրիմք
զղջմամք և խոստովանութք և ա
պաշխարութք: Եւրոգ՝ ոպ սկզբ
նական մեղքն միանգամ եղև, որ
է յանցու մն ադամայ, այսպէս եւ
մկրտութին որ է դեղ նորին՝ մի՛
անգամ լինի և ոչ կրկնի: Եւ ոպ
ներգործականն բազմիցս լինի զի
բազմիցս սխալիմք, այսպէս և ա
պաշխարութին որ է դեղ նորին՝
բազում անգամ լինիլ հաստատե

ցաւ ՚իքէ. Լաւ Թէ ոչ ո՞վ կարէր
 ապրիլ. Լ'որդ' ներգործակն մեղ
 քըն լինի երեք. մահացու. ներե
 լի. և փոշետեսակ: Մահացու է,
 որ լինի յոյժ հակառակ այ. և գոր
 ծի կատարեալ հաւանութիւն: Նե
 րելի է, որ ոչ յոյժ հակառակ լինի
 այ. և գործի ոչ կատարեալ հաւա
 նութիւն: Իսկ փոշետեսակ է, զոր
 ոչ կարիցեմք ճանաչել Թէ մեղան
 չեցաք: Նա և այն, զոր յետ գոր
 ծելոյն մոռանամք. և չկարիցեմք
 բերել ՚ի միտ և խոստովանիլ:
 Գլխաւոր սկզբունք մեղաց են
 եօթն. այսինքն. հպարտութիւն.
 Նախանձ. Բարկութիւն. Ծուլու
 Թիւն. Լ'գահութիւն. Արկրամուլու
 Թիւն. Բողջախոհութիւն. որք կոչին
 մահացուք. զի մահացուցանեն
 զհոգին և սպանանեն:
 Լ'որդ' հպարտութիւն է կամիլ և

Ը ՂՃ ալ լինիլ մեծ քան զամոր. և
ոչ Տաւանիլ ումեք. և ոչ կամիլ ու
նել զոր ի վեր քան զինքն կամ Տա
ւասար ինքէն: Վախանձն է տրտ
միլ և ցաւիլ ի վերայ բարեաց ըն
կերին. և զբարիս եղբօրն՝ պակա
սութիւն Տամարիլ ինքեան: Բար
կութիւն է անկարգ շարժումն ցաս
մամբ ընդ դէմ ընկերին՝ կամե
լով պատժե զնա: Կուլութիւն է
անհոգութիւն բարի գործոց. այս
ինքն ծանրանալ առ գործս առա
քինականս: Լ. գահութիւնն է
անկարգ ցանկութիւն ամիրաց.
այսինքն ոչ բաւական Տամարիլ ին
քեան զոր ունի. այլ կամիլ Տանա
պազ՝ իւրացուցանել ինքէն զինչս
ընկերին. և առաւել հոգալ վն
մարմնական ընչից, քան վասն ար
քայութե երկնից: Արկրամու
թիւն է անկարգ ապէս ուտել և ըմ
պել:

պել այսինքն ոչ ունել զբնութե
տասման . այլ կամիլ յամ կերակ
րոյ ընուլ զլայնաբաց կլանողութի
կոկորդին : Ի զջախոհութի ն է
անկարգ ներգործութի սրտին և
մարմնոյն՝ ախտաբորբոք հեշ
տութեամբ :

Եւ մոլութիս այսորիկ ծնանին
'ի միմեանց այսպիսի կերպիւն :
Հպարտն զի կամի լինիլ մեծ քան
զամ ոք , յորժամ տեսանէ զոր հա
ւասար ինքեան՝ ցաւի՝ և մորմորի
'ի սրտի իւրում . յորմէ ծնանի նա
խանձն : Եւ նախանձտան զի դիւ
րաւ նեղասրտի այնմ ընդ որում
նախանձի , ծնանի 'ի մմանէ բար
կութին : Եւ բարկացողն վն ոչ
կարելոյ առնուլ զվրէժն՝ տրամի
և լքանի . և ծնանի ծուլութին :
Եւ ծոյն զի խնդրէ հարել մը
ի ի թարութի տրամութեն՝ ծնանի

անտի ագահութիւն: Այն ագահ
 յըզփանալով երկրանոր գոյիւք
 պարապի որկրամոլութեան: Իսկ
 որկրամոլն պարարելով զորովայնն
 բորբոքի ՚ի բղջախոտհութիւն:
 Այն այսպէս բողբոջին ՚ի միմեանց
 եօթնեքին արմատքս ամենայն չա
 րեաց. վասն այնորիկ ՚ինոյն կարգ
 շարադրեցեալ են:

Ը՛րդ՝ եօթնեքինքս այսոքիկ ա
 սին արմատք և սկզբունք մե
 ղաց. զի համայն մեղք ՚իսոցանէ
 արտաբղխին. վս ծնողք են այսո
 քիկ բնանին մեղաց: Օ որ օրի
 նակ, ծնանին ՚ի Հպարտուհ, ինք
 նահանանուհ. փառասիրուհ. ան
 ճաղանդութի. և այլք նմանք սո
 ցին: ՚ի Վախանձուն, բանբասնք.
 ատելուհ. տրամութի վս բարւոյ
 ընկերին. և այլք. ՚ի Ռարկունէն,
 փքացմունք. կռիւ. հայհոյանք.

և այլն: Վժուլութեն տրտմութի, թըմ
րութի, յուսահատութի, և այլք:

Վ գահութեն՝ ստութի, գողութի, զըր
կողութի, և այլք: Սրկրամուլութեն՝ ան
յագութի, արբեցութի, անպատշաճ ու
րախութի, և այլն: Եւ նչ եթէ այսքան
միայն են ծնունդք սոցա, այլ բազումք
և զանազանք: Սրոյ փրկեսցէ տր ամ
մեր զամ հաւատացեալս
անճան իւրոյ ամէն:

Եթն այսոքիկ արմառք չա ... րին: .
անթիւ բերիւք պրտողաբե րին:

Եւ արդ՝ գեղ հպարտութե է խոսար
հուլթի. անարժան համարիլ զինքն ամ
բարեաց. և զերկիւղն այ ունիլ միշտ՝ ի
մտի: Վեղ նխնձուն է եղբայրսիրուի.
բարի կամիլ, և տրտմակից լինիլ քնկե
րին: Վեղ բարկուէ է հեզուի հմբուի
և նկատել զվերջ իրին: Վեղ ծուլուէ
է արիութի. ջերմեռանդութի. և ունիլ
ոյս առ ամ: Վեղ ազահուլութե է հիւրա
ութի. ողորմածութի. և խոկալ միշտ
զմահն

զմահն: Վեղ որկրամոլութեէ, ժուժկա
լութի. պահացողութի. և պարկեշտու
յութեւն և լրմպեւն: Վեղ բղջխտհու
թեէ՝ ողջխտհութի. ծումապահութի.
և աստել զհեշտութի մարմնոյ:

Թիսն ոչ դեցես դեղ մե ղաց.
զըրկեալ լինիս ՚ի կե նաց:

Եւ գիտելիէ, զի համեմատի հպարտու
թին՝ առիւծու: Մախանձն՝ շան: Բար
կութին՝ գայլու: Իրուլութին՝ իշու:
Բ. գահութին՝ ողնոյ: Արկրամոլութին
արջու: Բ. ողջխտհութիւնն՝ խոզի:
Իսկ մարդս բանական գոլով պարտի
հեռանալ ՚ի նմանութե անբանիցն, և
մնալ միշտ պատկեր այ:

Յորժամ մեղօք մոլո թիս.
անբանիցրն նրմա նիս:

Վարձեղ գիտելիէ, զի ոչ ՚ի գենուլ գոչ
խարսն՝ եօթն իր իբաց ընկենու՛ն ՚ի նմանէ
և ապա լինի ուտելի. այսպս և մեք եթէ
ոչ ընկենուցումք ՚ի մէնջ զեօթն մոլո
րութիս մեղաց, ոչ կարեմք լինիլ հաճոյ
ժ
այ:

ւյ: Եւ են այսոքիկ. օ, եղիւրն. որ է 'ե
 մեզ հպարտութիւնն: ք, լեզին. որ է նա
 խանձն: ֆ, արիւնն. որ է բարկութիւնն:
 ֆ, կճղակն. որ է ծուլութիւն. Ե, ոսկրն.
 որ է ազահութիւն: ց, ապաւանն. որ է
 որկրամոլութիւն: Է, մորթն. որ է
 բռնատեսութիւն:

Իբաց ընկեալ ըզքոյդ չա րիօ .
 զի ւյ հաճոյաս ցիս:

Ս' եղք որք ընին լըդեմ հոգւոյն սրբոյ'
 են այսոքիկ. ինքնահաճութի. կամապաշ
 տութի. ընդդիմանալ ճշմարտութե. նա
 խանձիլ ընդդեմ շնորհաց ընկերին. ան
 զըզձութի 'ի մեզաց. և յուսահատութի
 'ի յաւիտենական կենացն: Եւ ասին լը
 դեմ հոգւոյն սբ, զի զպարգևս հգւյն
 սրբոյ ընդունայն համարին:

Ս' եղք որք միշտ բողոքեն առ ւած, են
 այսոքիկ. կամաւորութի սպանանել զան
 մեղն. սողումական մեղքն. զրկանք ազքա
 տաց. և հատանել զվարձն մշակաց:

Եւ որքս այսոքիկ սարսափելի անօրէնու
 թիք են:

Մորքեն որք յետս քարչեն զմարդն՝ի մե
ղաց . քի , մահն ասեղ գատաստանն ան
վախճան հուր գեհենին . և վայելչութի
յաւիտենական կենացն :

Օ այսոսիկ թէ մրտա ծես .
հազիւ երբեք մեղան չես :

Եւ գիտելիէ , զի մարդս երկւք մեղանչե .
կամ խորհրդով , քի սրտիւ . կամ բանիւ ,
քի բերանով , և կամ գործով , քի զգայա
րանօք : և Մ եղք սրտինեն այսոքիկ .
ցանկալ չարին . հեշտանալ ՚ի չարն . թիւր
դիտաւորութի . անհաւատութի . անջեր
մեռանդութի . յանդգնութի . անգթութի .
ատելութի . նախանձ . բարկութի . չարա
չար սէր . յուսահատութի . ագահութի .
յամառիլ ՚ի չարն . ձանձրանալ ՚ի բարին .
սէր հաճոցանա . ոյ մարդկան երկիւղ վն
իչ հաճոցանալոյ . ամօթ վասն բարի գոր
ծոց . կամ վասն աղքատ բարեկամաց .
և այլք այսպիսիք :

Մ եղք բերանոյն են այսոքիկ . յաճախ
երգնուլ . սուտ երգնուլ . սուտ խօ
սիլ :

սիլ • սուտ վկայել • մատնել • հայհոյել •
բանբասել • նախատել • անիծել • սպառ
նալ • վատահամբաւել • շողորթել • պար
ծենալ • գողել զքարն • դատարկաբանել •
բաղմախօսել • չար խրատ տալ • տարա
ձայնութի սերմանել • իյերգս անձայինս
առաւել ջանալ պաճուճել զձայնն • քան
իմանալ զքանն • և այլք այսպիսիք •

Մեղք գործոյն են այսոքիկ • որկրամո
լութի • արբեցութի • բղձախոհութի • կա
խարդութի • ցոփաշարժութի • հարկանել •
գողանալ • յափշտակել • վաշխառութի • խա
բէութի • խաղալ զմեղանչական խաղս •
տալ պարգևս կատակերգողաց • խնայել
ինքեան զհարկաւորն • կաքաւել ի պարս
նեղել զփոքրագոյնս • մեղանչել լսելով •
տեսանելով ձաշակելով • հոտոտելով • ջո
շափելով ձեռնաձգութի • համբուրիւ •
ընծայիւ • ակնարկութի • պատգամաւ •
Թղթագրութի • և այլք այսպիսիք •

Յերիցս յայսցանէ եթէ մաքրի ցիս •
եռանձնեայ լուսոյն օթևան լի ցիս •

Իսկ մեղք զանցառութենն այսորիկ. ոչ
խորհի զայսն. ոչ պահել զերկիւնն այ
միշտ՝ մտի. ոչ սիրել զամ գերագոյն սի
րով ոչ գոհանալ զերախտեաց նր. ոչ
ցաւիլ վն գործեցել մեղացն. ոչ նախա
պատրաստիլ միշտ առ՝ ի լէւնիլ զշնորհն
այ. ոչ ամել ՚ի գործ զառեալ շնորհն. ոչ
դնել միտ ասացեալ աղօթիցն. զանցառ
նել զաղօթսն զոր պարտական է ասել.
հեղգայ՝ ի խոստովանել. կամ ՚ի հաղորդել.
ղծնօղսն ոչ պատճել. զխիղճ մտացն ոչ
քննել. փախչիլ յեկեղեցւոյ. կամ ՚ի բա
րոզութի. փորձութեց ոչ ընդդիմանալ.
զեղել ապաշխարանքն ոչ կատարել. կմ
հեղգութի գործել. բարւոյ ընկերին ու
րախակից ոչ լինիլ. լէ միշտս նր ոչ տրա
միլ. զմեղաւորն ոչ յանդիմանել սիրով.
զտգէտանն ոչ ուսուցանել. զնեղեալսն ոչ
մխիթարել. զկռիւնն ոչ խաղաղել. խրա
տուց ոչ լսել. զհոգն՝ ի տր ոչ ընկենուլ.
զամ գործօ առ ամ ոչ վերածել.

Եւ այլք այսպիսիք:

Օայսորիւք թէ զանց առնի ցես .
եչես արթուն այլ նրնջեալ ես :

Այլարդ՝ ոպ սրտիւ խորհիւք զչարն ,
բերանով խօսիւք , և գործով կատարեւք .
այսպի պարտիւք սրտիւ զղջալ . բերանով
խոստովանիլ . և գործով ապաշխարել . զի
թողութե հանդիպեսցուք : Բայց լինի
զղջումն ք կերպիւ . ծառայական . վարձ
կանական . և որդիական : Ծառայական
զղջումն է զղջալ՝ ի մեղացն վս ահի գժո
խոցն . ոպ ծառայն յորժամ մեզանչէ .
տրտմի թէ պատժիլոց եմ՝ ի տնէ իմմէ :
Վարձկանական է՝ զղջալ վս արքայութե
փոցն . ոպ վարձկանն ափսոսայ թէ լէր
կորուսի զվարձնիմ : Իսկ որդիական է
զղջալ վս յատուկ սիրոյն ալ . ոպ որդին
սգայ թէ տրտմեցուցի զճնօղս իմ : Վսրլ
վերջինս այս պատճական է . քան զառաջին
երկուսն . զի առաջին երկուքն հային առ
օգուտ անձինն . իսկ վերջինն հայի յատ
կանպս առ սերն ալ : Վսրլ յոյժ լենելի է
ալ այսպի զղջումն . զի զղջայ՝ ի մեղացն

Եւ վն ահի դժոխոցն և կամ արքայութեն
 վայելմանն, այլ զի մեղանչելովն իւրով է
 թող զամբ և հեռացաւ 'ի նմանէ . որ զե
 րագոյնէ քան զամբ բարուի . ուստի թէ
 և եւ լինէին դժոխք և արքայութի' տա
 կաւին զ զջար այսպիսի զ զջարոյն վն յա
 տուկ սիրոյն այ . 'ՎՃ, պարտի լինիլ զըզ
 ջուամն 'ի ներքուստ, և խոր հառաչմամբ,
 նոյ ասէ մրգրէն, (պատառեցէք զսիրտս
 ձեր և մի զհանդերձս:) 'Եւ թէ' (սուգ
 սիրելւոյ արա քեզ:) 'ՎՃ, պարտի լինիլ
 ի հանրապէս . մի ցաւիլ եւ վն ումանց մե
 ղաց, այլ վն ամ մեղաց ընդ հանրապէս :
 'Վարձել, պարտի լինիլ հանդերձ առջա
 դրութի . մի գնելով 'ի մտի հաստատապս
 եւ և ս այլ մեղանչել . () Ի նոյ պարտիմք սի
 րել զամբ ի վեր ան զամբ սիրելի, այսպիս
 պարտիմք գարշիլ 'ի մեղաց գեր քան զամբ
 գարշելի . Բանզի' զինչ այլ գարշելագոյն
 եցէ ք զմեղքն, որ առնէ զմարդն ատելի
 այ : փակէ նմա զգուռն արքայութե և
 քանայ զլիհն դժոխոց . զլիհ 'ի յաւիտե

նակին կենացն, և արժանի առնէ յաւիտե
 նական տաննանացն: Հասէ զնա՝ ի Թըւոյ
 ընտրելոցն, և դասակարգէ ընդ որդիսն
 կորստեան: Ղտաճար հոգւոյն սբջ՝ առնէ
 խորան սողայելի: զգասակցելին Է հրեշ
 տակս, առնէ դասակից դիւաց: Հասնէ ի
 նմանէ զպատմութեանն լուսոյ, և զգեցու
 ցանէ զգեստ խաւարի: Եւ զուցանէ ի գա
 հոցից փառց, և յանդուհոս դժոխոց գլո
 րէ: և զայլ անթիւ մասս բերէ մարգոյս
 Յիրաւի ուրեմն գարշելագոյնէ մեղքն
 քան զամ գարշելի: Մեղքն է հան զա
 դամ և զեա՝ ի դրախտէն: և զբոլոր բնու
 թիս ինտրքոյ անիծից էարկ: Սա զհրեշ
 տակսն դևս արար: Սա եղև պատճառ
 կռապաշտուէ, և այլ բնի անբարշտուէցս
 Սա եղև առիթ մահու յորոյ ինտրքոյ ան
 կեալ եմք ամենքեան: Մեղքն անթիւ
 անձինս ի լոյց ի դժոխս. և որստորէ ի շու
 ցանէ տակաւին: Գարշիր ուրեմն ի
 անանէ ով մեղաւոր. եթէ ոչ անզգայ ես:
 Մեղքնէ զազիր քան զամ գարշելի:

որ զմարդն առնէ իւր արարչին ատելի
Բայց գիտելիէ, զի առ'ի բարճոք զղջալ
'ի մեղաց, պարտիմք նախ քննել զմիտս
մեր մանրամասնաբար, և ապա երթալ առ
քահանայն և ատելն նմա զամ: Այսինքն
մինչ հանդերձիմք զղջալ 'ի մեղաց' պար
տիմք առանձնանալ 'ի տեղի մի անբոյժ
Ժողկել զմիտս և արտաքսել 'ի սրտէ զամ
երկրաւոր զբաղմունս գալ ի վր ծնգաց,
երկիրպագանել այ և ասել: Ապքեա՛ տր
զլոյս շնորհաց քոց 'ի մեղուցել անձնիմ
զի կարացից բարճոք մտածել զամ յան
ցանսիմ և գարչել 'ի նցնէ վն քոյին գեր
բնական սիրոյն: Այ՛ն ապա պարտիմք հար
ցանել զխղճմտանս և խորհիլ զգուշանցս
զոր ինչ գործեալեմք. եթէ սրտիւ, եթէ
բանիւ, և եթէ գործով: քննելով զտասն
պատճիրանս այ և զայլ եկեղեցակն պատ
ճիրանսն: զի մահու չափ մեղսն, և բոլ
զգայութիւն: Այ՛ն իբրև քննեցեր շնորհիւ
տն և ճանաչեցեր զամ մեղս քո, յիշեա՛
թէ որքան չարիս հասուցին քեզ մեղքն
քո:

Մերկցւցին զքեզ ՚ի հոգևոր զարգաց,
և բարձին ՚ի քէն զամարդիւնս բարեաց
կացուցին զքեզ ատելի և թշնամի այ,
որոյ սիրելի էիր. և արարին սիրելի և բա
րեկամ ստնի, որոյ ատելի էիր. Օրկե
ցին զքեզ ՚ի յաւիտենական փառացն, և
արարին պարտական մշտնջենաւոր տան
ջանացն: Արեցին զքեզ յայ և ընծայեցին
ստնի: Հառաչեա ուրե քն ոգոց հան և
ասա բոլո սրտիւ, եւ տրիմ և ամիմ
տւնաղ թէ որք թշւաւեմ ես. որ զայդ այլի
անհամեմատ գեղեցկութիդ ը գարշուե
մեղաց փոխնկեցի. զայ ինձ անթիւ կրկ
նութի: Մհա զղջամ տրիմ զմ ամանօրե
նութեց իմոց, որք հեռացուցին զիս յամե
նամեծ արբէդ իմմէ, որ ծս միայն սիրելի
գերբնապէս պատւելի և պաշտելի: Ա՞ն
ասա ցանձն քո: Մ՛վ անզգամ և յիմար
անձն իմ, ո՛ւ այ թողեր զանփոփոխ և զան
համեմատ բարին, և զունայնութի սիրե
ցեր: Ճանիր զքեզ թէ յոր թշւառութի
հասեր. և զղացիր յամանօրէնութեց քոց:

Եւ ի բեզ այսու հետև մեռանիլ, քան
 թէ մեղանչել և կրկին բարկացուցանել
 զարարիչն քո և հեռանալ 'ի նմանէ: Եւ
 ասա դարձ, առ տր: Ս' ի կորուսաներ
 զիս տր իմ տր' քն անթիւ յանցանաց իմոց
 այլ կեցն զիս ըստ անչափ ողորմութե
 քու մ:

Ինչ զըզմանաս 'ի մե	դաց:
եջ հեռանաս 'ի շնոր	հաց:

Օհնի այսպիսի բարձր զգման և առա
 ջադրութե, պարտիս երթալ առ քհնյն
 և չորիլ անջի տր, և խաչակնքել զերեսս
 քո ասելով, յանուն հօր և որդւոյ և հո
 գւոյն սրբոյ: Եւ ասել, խոստովանիմ ա
 ռաջի տյ և սրբուհւոյ անձանին և ամ
 սրբոյ' և առաջի քոյ հայր տր' զամ մեղս
 զոր գործելեմ. քանզի մեղայ խորհրդով
 բանիւ և գործով: կամայ և ակամայ. գի
 տու թք և անգիտու ք մեղայ տյ: Եւ յեա
 այսորիկ պարտիս ասել մի ը մի ոջէ զամ
 յանցանս քո, ճշմարտութք. միամտութք.
 կատարելապէս. և յոյժ խոնարհութք:

Նշմարտութիւնք, զի եւ աւելի և եւ պակաս :
 Սխմարտութիւնք, զի եւ պարտաւորել զոր
 այլ զքեզ միայն : Կատարելայն, զի ի հայր
 ասել զամ մատուցան : Լէյոյժ խոնար
 հութիւնք, զի անարժան համարելով զքեզ
 քան զամ մարդիկ • և զոր ինչ ապա խա
 րութի հրամայէ քահանայն՝ յօժարութի
 յանձն առնուլ : Լէյ իբրև կատարեցեր
 զյայտնութի մեղաց քոց, ասա զղձացեալ
 սրտիւ կորացեալ գլխով և համեստ ձայ
 նիւ • Հայր սբ, զքեզ ունիմ միջնորդ հաշ
 տութե և բարեխօս առ միածին որդին
 այ • զի իշխանութեդ որ տրեալէ քեզ
 արձակեցես զիս ի կապնց մեղաց իմոց,
 ազաչեմ զքեզ Լէյ մինչ սկսանի քհնյն
 արձակել զքեզ խորհեմ թէ քս ևս յեր
 կինս արձակէ զքեզ ի կապանաց քոց •
 Լէյ, յետ խոստովանութեդ երթ վաղվս
 լակի գրձլ ի տեղի մի առանձին և մատու
 այ գոհութի և շնորհակալութի մեծաւ
 ստնարհութե ասելով : Կոհանամ զքեզ
 զմեզ ութ արարիչ և անօխակալ այ իմ

և անձ իմ. մեծ եղև 'ի վր իմ ողորմութի
քո. զի փրկեցեր զանձն իմ 'ի դժոխաց
ներքնոց. Ե ինչ դեռ հեռի էի տարածե
ցեր զձեռն քո անհուն ողորմութի քով
և ձգեցեր զիս առ քեզ. և ազատեցեր 'ի
կոյստական գնացից: Ե Տեղգանալն իմ
համբերեցեր. և 'ի դիմելն իմ առ քեզ՝ ըն
կալար զիս. և այժմ պիտեցեր զմուրհակ
պարտուց իմոց: Իմք անհուն ողորմուե
և գթուե քում տր. զինչ տաց տրիտուր
անբաւ երախտեաց քոց որ առիս այլ ըն
կալ միայն զպատրիզ գոհուեմ 'ի մեղու
ցեալ անձնէ իմմէ զոր ընծայեմ քեզ
պատկառեալ դիմօք Ե Վ զօրացո զիս տր
շնորհիւ քով. զի մի ևս այլ մեղանչեցից
այսու հետև. և մի հեռացայց գարձել 'ի
կենդանի և 'ի ծայրագոյն լուսոյդ, ամեն
Ե սա և ցանձն քո. ահաւասիկ առողջա
ցար անձն իմ, մի ևս այլ մեղանչեր, զի
մի ևս կրկնեցին քեզ չարիք: Ե սկսիր
այնու հետև կատարել զապաշխարուիքս
մեծաւ յօժարութի: Ե գիտելի է, զի վս

Թ պտճուի կրկնելիէ խոստովանութիւն •
ա, եթէ տգէտէր քհնյն և ոչ կարէր զա
նազանել զմահացու և զներեյի մեղսն •
բ, եթէ խոստովանողն կամաւ և գիտու
թք թաքոյց զովանս'ի մեղացն, և ոչ ասաց
քհնյին զամէնն: Թ, եթէ անփոյթ արար
զեղել ապաշխարութիւն և ոչ կատարէց •
և կամ թէ մոռացաւ զապաշխարութիւն
թէ զինչէր: Իսկ եթէ մոռացմամբ մնա
ցեալէ մեղք ինչ, և յետոյ'ի միտս եկել,
ուչէ պարտ կրկնել զնշին խոստովանելն •
այլ զայն միայն պարտէ ասել զոր մոռա
ցեալն էր: Բայց դձը նոյն քհնյին պարտէ
ասել և ոչ այլում. Կր այնմ, որ առաջի նր
մոռացեալէր: Իսկ եթէ ոչ գտանիցի այն
խոստովանեացի այլում. Ա՛ւ այս ևս չի
գիտելիէ, զի մինչ զզոմանայ որ'ի մեղացն,
պարտի զզոմանայ ևս վն ոչ գործելոյ՝ ըզ
բարիս. և վն կորուսանելոյն զժամանակն
իւր՝ հեղգութք և ունայնութք. Ան ոչ
ճանալոյն դարձուցանել զմեղաւորն ի մե
ղաց. և վն ոչ լինելոյն բարի օրինակ այ

լոց. կամ վն չար օրինակութիւնք գայթակ
 ղեցուցանելոյ զայլս Ս այն մեղացն զոր
 պատրաստէր ՚ի գործել թէ լինէր ձեռն
 հաս : Ս այն մեղացն զոր գործեաց և
 մոռացաւ Ս այն մեղացն զոր գործեց
 և ոչ գիտաց թէ մեղքէր. Ս այն մեղացն
 զոր առաքինութի կարծելով գործեաց :
 Ս այն մեղացն զոր լէ բարի գործն խառ
 նեաց, և այնպիսի լենայն արբ զշնորհ և ըզ
 վարձ իւր : () զձալ պարտի քննանգ վն ան
 հոգութե մեղացն որէ արմատ և աճեցու
 ցիչ ան մոլութեց : () Ե այնպիսի խոստովա
 նահայր պարտիս ընտրել քեզ, որ ոչ իցէ
 շարասէր, կամ բարկացող, կմ անողորմ,
 կամ ընչասէր, կամ արբեցող, կամ պրճ
 նօղ, և այլն զի եթէ ինքն խոստորեալ իցէ
 յուղիղ գնացից, զիայն զ կարիցէ խրատել
 զայլս և ուղղել () ԲՃ, մի լինիցի հերձ
 ւածօղ, կամ բանադրեալ արգայ իրա
 ճաւք : զի այնպիսն ոչ ունի իշխանութի
 կապելոյ և արձակելոյ : () Ե մի լինիցի ան
 նորհրդապահ. յորմէ բազում շփոխ ք և

գայթակղութիւն ծնանին: Աւետ, մի լինի
 ցին տգէտք և ուսումնատեցք: որի կու
 թու թի հոգւոյ և խաւարումն լուսոյ բա
 նականուէ. զի այնպիսիքն ոչ են արժանի
 քահանայական բարձր աստիճանին:

Բանզի որ զուսումն գիտութե մերժէ
 յինքենէ, մերժեալ լինի և ինքն յայ: Իսպ
 առ ան ան մարգարիւն յովսէիւ, (դու զգի
 տութիւն իմ մերժեցեր, մերժեցից և ես
 զքեզ, զի մի ևս քահանայացիս ինձ:)

Այլ կանոնեաց նք առաքելն թաթեոս
 ասելով. (զտգէան՝ ամենեին մի ձեռնա
 գրեացէ եպիսկոպոսն. իսկ եթէ ձեռնա
 գրեացէ, նզովս ընկալցի. և չարեաց տգի
 տին պարտական լիցի:) Ըրդ՝ Ծ անհմուտ
 բժիշկն սպանանէ զմիմեա՛ւ որ հիւանդն,
 այսպէ և տգէտ քահանայն սպանանէ զհո
 գևոր հիւանդն: Այլ պարտէ մեծաւ
 զգուշութիւն ընտրել զգիտունն և նմա
 յայտնել զհոգեկան վերսն: Ըսքան խը
 րատ համառօտ առ խոստովանորդին:

Ի եր հանամզ ըզմեղս քո խոստօ վան.

զի մի. անչէջ հրոյն լիցիս պարտա կան:

Խրատ Խոստովանահարց:

Ըրդ՝ յորժամ գայցէ որ առքեզ խոստովանիլ զմեզս իւր՝ զորոյ ոչ երբեք լեն իցես զխտովանութիւն, և կամ անտեղեկ իցես կենցաղաւարուէն նր, նախ պարտիս հարցանել թէ՛ խոստովանեալես երբեք թէ ոչ. և եթէ ասիցէ այո, ասա թէ՛ երբես խոստովանեալ. և եթէ ասիցէ, ՚ի վաղուց հետէ եմ խոստովանեալ, հարց թէ՛ կարէս զանազանել զխոստովանել մեզս քո յոչ խոստովանեցելոցն. և եթէ ասիցէ՝ ոչ կարեմ, զի մոռացեալ եմ, հրամայեա նմա խոստովանիլ զամ մեզս իւր ընդ հանրապէս՝ ՚ի փոքուց հետէ որքան բերել կարիցէ՝ ՚ի միտ: Եւ մինչ խտովանի նա, դու զգուշուք՝ ՚ի միտ առ զամ խոստովանելսն մի ըստ միովէ. զի դիցես սպեղանիս ամ խոցւածոցն: Իսկ թէ մոռանայցես զոմանս յասացելոցն, մի զանցառնէր զնորքս՝ այլ հարց կրկին, և վերստին տեղեկացիր թէ զինչէր որ ասացն: զի պարտէ առ հա

սարակի բժշկել զվերսն: Եւ զի մի ամանք
 'ի նոցէ անբուժ մնալով սպանցեն զորձ
 զհոգի նորին: Եւ յորժամ խոստովանել
 զմեղսն՝ հարց զգուշապէս զպարագայս
 մեղացն, որք ծանրացուցանեն կամ թէ
 թեւացուցանեն զմեղսն: Եւ յսինքն, ով:
 զինչ. ուր. երբ. որով. սրգէս. քանիցս.
 վնէր: Եւ, քի արուէ մեղուցելն թէ էգ
 մատաղ թէ ծեր. ազնւական թէ ռամիկ:
 ազատ թէ ծառայ. գիտուն թէ տգէտ.
 աղքատ թէ հարուստ. ամուսնացել թէ
 ազապ. կրօնաւոր թէ աշխարհական. և
 այլն: Օհնչ, քի պոռնկութիւն գործեալ
 թէ շնութի. գողութի թէ սպանութի.
 նախատինք թէ հայհոյանք. ներէ մեղքն
 թէ հին. և այլն: Եւր, Եւ յսինքն 'ի սբ տե
 ղով մեղանչեց թէ 'ի հասարակ տեղով.
 'ի տանն թէ յեկեղեցին. և այլն: Եւրբ, քի
 յաւուրս տօնից թէ յայլ աւուրս. յա
 ճուրս պահոց թէ ուտեաց. քառասնոր
 գաց թէ այլ պահոց. 'ի վաղուց թէ 'ի մտ
 աւուրս. և այլն: Արով, Եւ յսինքն միջնոր

ԴՕՔ գործեց թէ առանց միջնորդի. միջ
 նորդն գիտէր զնոյն գործն թէ նոր ու
 սաւ. զի և նորին մեղացն պարտականէ.
 դրձ թէ ընդ իսկ անձն մեղանչեաց. և
 այլն. Սպ, ք յայտնի թէ՛ի ծածուկ. կա
 մաւ թէ ահամայ. հաւանութի կամացն
 թէ հեշտութի մարմնոյն. յորդորեց թէ
 յորդորեցաւ. և այլն. Բանիցս, Մ յսինքն,
 քանի՞ անգամ մեղաւ. կամ քանի՞ ժամա
 նակ. ընդ միոյ անձին թէ ընդ բազմաց.
 և այլն. Ս քեր, Մ յսինքն վս ագահութե
 գողացաւ թէ վս աղքատութեն. սպանե
 լոյ աղագաւ էհար թէ երկեցուցանելոյ.
 վս կատակի տնազեաց թէ չարութի սր
 աին. վս ընչիցն հպարտացաւ թէ վս ա
 աաքինութեն. բարի գիտաւորութի բար
 կացաւ թէ սրտմտութի ախտին. և այլք
 այսպիսիք. Ս ք պարտիս իրաւել սիրով
 զխստմանորդին քո, զի մի թաքուցանիցէ
 քնչ ՚ի մեղացն. աւսա, որդեկ եթէ մի միայն
 մեղք թաքուցանիցես՝ օչէ քեզ օգուտ
 խոստովանութիդ. և օչ արձակիս ՚ի մե

զաց քոց: Կիտեան ևս, մի լինիցի քեզ խո
տեղ երբեք զխոստովանորդին կամ բա
նիւ կամ այլ ինչ արարողութիւն. զի մի դու
'ի հպարտութիւն անկանիցիս, և նա 'ի յու
սահատութիւն: Եւ խրատեան զի մի ասասցէ
սուտ ինչ վն խոնարհեցուցանելոյ զինքն.
զի այն չէ խստովանութիւն. այլ ստախօսու
թիւ. այլ զոր ինչ գործելիցէ՝ զնոյն ասաս
ցէ պարզանց: Եւ զգոյշ լեր՝ զի մի գուցէ
դու խոստովանիցիս 'ի տեղի նր. նայ առ
նեն տգէտ խոստովանահարքն. որ է մեծ
և յոյժ մեծ անկարգութիւն: Օհ խոստո
վանութիւն դատաստանէ նրբաքնին. յո
րում ոչ է պարտ գտանիլ ստութիւն ինչ.
այլ զոր ինչ գործեալէ և ունի 'ի մտի ըզ
նոյն պարտի ասել իւրով բերանովն և ոչ
քոյովք: զի քո բերանն զքո յանցանոր
պարտաւորի խոստովանիլ, և ոչ զնորայն:
Օհ թէ դու խոստովանիս վն նր, հար
կաւորի և նմա ասել զողորմեսցին վն քոյ:
Անոր պարտիս զգուշանալ յայսպիսի ան
կարգութիւն որ է մեծ տգիտութիւն հոգւոյ
և

և կուրու թի մտաց. և խանգարիչ խոստովանութե գեղեցկագոյն սահմանին. Աստուծոյ և ցխստովանորդին քո, որդեակ՝ մի գուցե ստուրի ինչ խառնիցես ՚ի խոստովանութեդ վն խոնարհեցուցանելոյ զանձն քո. այլ զոր ինչ գործելես և ունիս ՚ի մտի քում, զնոյն ասան պարզապէս: Այլ աւելի, զի մի գատապարտիցիս իներքոյ ստաբանուէ: և եջ պակաս, զի մի զրկիցիս ՚ի թողութե շնորհացն: Ասիցէ որ թերևս, օպա զհարդբազու մք ՚ի սրբազան արանց ՚ի մէջ աղօթական բանից իւրեանց դնեն զհնքեանս իներքոյ բազում և զանազան մեղաց զորս ոչ են արարեալ: Ասեմք թէ՛ ոչ է այն յայտարարութի մեղաց առ մարդ որ. այլ բան աղօթական առ անձ: Ասորոյ եջ ասի այն խոստովանութի յատկական. այլ կոչի խոնարհութի անձին առաջի անհուն ոչ զորմութեն այ: Այլ թէ ոչ՝ առ ամին զորս յանձն առնու որ՝ հարկ լինէր նմա լնունի ապաշխարութի ո՞ր պահանջէ սովորական սահման յատկական խոստովանութե:

Խրատեա՛ն ևս, զի եթէ ունիցի տարակո-
 սութի ինչ վն մեղաց իրիք՝ արդեօք գոր-
 ծեալիցէ թէ ոչ, ասասցէ զայն ևս թէ՝
 վն այս ինչ մեղաց՝ ի կարծիս եմ. ոչ գիտեմ
 գործեալեմ թէ ոչ: Մաև եթէ վն գոր-
 ծոյ իրիք գործեցելոյ ունիցի կարծիս
 ինչ մեղքեր արդեօք թէ ոչ, ոչէ պարտ
 զիւր գիտութիւն բաւական համարիլ. զի
 մի գուցէ զմեղքն իբրև զիչ մեղս ճանա-
 չելով մնասեսցէ զհոգի իւր. այլ պարտէ
 զայն ևս դնել առաջն խոստովանահօրն
 ասելով, զայս ինչ գործ գործեցի: Բայց
 ոչ գիտեմ մեղքեր թէ ոչ: Եւ յորժամ
 խոստովանեսցի կատարելայնս զամ յան-
 ցանս իւր, յայնժամ դիր նմա ապաշխա-
 րութի ոպ և որքան կարելի իցէ ը պատ-
 շաճի յանցանացն, թէ ծար իցէ, թէ թե-
 թե: զի ոչէ պարտ առանց ապաշխարու-
 արձակել զմեղուցելն. թէ և կարի փոքր
 իցէ մեղքն. () ի թողութի մեղացն յերիտ
 ատեսակս կայանայ. քի՛ զղուամ, ՚ի խոս-
 տովանութիւն. և՛ ի փոխարէնն, որ է ապաշ-
 խա

խարութիւն: յերկօ այսցանէ եթէ մինն
պակասիցի, ոչ է լա կատարելութե խոր
հրդոյն: Բանզի ոպ սրտիւ խորհիմք ըզ
մեզս՝ բանիւ խօսիմք և գործով կեորմք,
այսնպ պարտիմք սրտիւ գարշիլ ՚ի մեղաց,
բերանով ամբաստանել զանձնէ, և գոր
ծով պատժիլ ի վաստակս ապաշխարուէ:
Բսկցի դք թերևս, որովհետև առանց
ապաշխարութեան ոչ անցանէ պատիժ
մեղացն ապառքեմն ՚ի զնրէ խոստովա
նութիւն: Բսն վարդապետք առայս, թէ
խոստովանութիւն այնքան շնորհ ունի, որ
զյաւհտենական պատիժն ՚ի ժամանակա
կանն փոխադրէ: Բանզի յորժամ մեղան
չեմք՝ գրիմք ստուգանդ ՚ի յաւհտենական
պատիժն լա արդար իրաւանցն այ այլ
յորժամ զղջմք և խոստովանիմք և փո
խեմք զմեզ ՚ի յաւհտենական կոյս, նոյնպ և ան
քանզի ողորմած է և գթած՝ փոխէ զյա
ւհտենական պատիժն մեր ՚ի ժամնական
սակաւ նեղութիւն: Ս արդարագատ գո
լոյն ոչ կամի առանց պատժոց թողուլ
զմե

զմեղուցեալն : և զս ողորմած գողոյն՝ զյա
 ճիտենական և զանտանելի պատիժն փո
 խադրէ՝ ի ժամանակական օակաւ նեղու
 թիս ապաշխարութե : Եւ ունի ապաշխա
 րութիւն երիս մեծամեծ շնորհս : Թ Ք
 Բառնայ զյաճիտենակին պատիժն և պար
 զւէ զյաճիտենակին կեանսն : Բ Ք Չոր
 ինչ արդիւնս բարեաց ունէ սք և կորու
 սաք ի մեղանչելն , զայն ամ վերստին առ
 մեզ դարձուցանէ : Գ Ք Ո ի իս ցանկ և պա
 րիսպ լինի ապագայ ժամանակին : քանզի
 զորորինակ յեզերս այգեց և պարտիզաց
 փշով և տատասկաւ չըջապատեն զի մի օ
 նասուռն ինչ մտեալ ապականիցէ զբերս
 երկրին , այսպէս և ապաշխարութիւն որե
 սակաւ ինչ դժվարութի մարմնոյ , պա
 րիսպ չըջապատ լինի մեզ Ը դէմ անասնա
 կան գործոյ մեզացն : Վ սյ ասէ արն , մտէք
 Ը նեղ դուռն : Վ ոյն ինքն փրկիչն տիեզե
 րաց զպատեականութի ապաշխարուեն
 քացայայտել մեզ ասէ , ուրախութի լինի
 յերկինս զս միոյ մեղաւորի որ ապաշխա

րեցէ: Այլ յբժ. գիցես ապաշխարուի
ի վր մեղուցելոյն՝ բազում ինչ խոհեմուի
պարտէք եզ ի գործ արկնել: Սից մար
մնաւոր հմուտ բժիշկն յարմար սպեղա
նեօք բուժէ զմարմնաւոր ատան, այսպ
և հոգւոր բժիշկն պարտի յարմար կեր
պիւր դնել զապաշխարուին. և ոչ զորինչ
և գայցէ՝ իլեզուն՝ զայն ատել: Այսինքն այն
պիսի ապաշխարուի պարտիս դնել նմա,
որ կարիցէ ևս կտրել զնա՝ ի սովորական
ախտէ մեղայն: Չորօրինակ էթէ ոք որ
կրամուղ իցէ՝ ոչէ յարմար դնել նմ ծնրա
դրութի. զի ծնրագրութին աններհակ
գոյով որկրամուղութե, ոչ կարէ տարամեր
ժել զնա յանձնէ օւնողին: Այլ պարտէ
որկրամուղին դնել ապաշխարուի զպահա
ցողութին. որի ներհակ և փախուցիչ
որկրամուղութե: Իսկ ծնրագրութին է ներ
հակ ծուլութե վնրոյ ոպ պահողութին
տարաբառնայ զորկրամուղութին, սոյնպօ
և ծնրագրութին արտամերժէ և եղծանէ
զծուլութին: Իրձլ գիտելիէ, զի որով
և

և մեղանչէ որ, նովինք պատժիլ պարտա
հորի: Ս նոյ եթէ հպարտացաւ որ, պար
տի պատժիլ խոնարհուք և անարժան
համարելով զինքն ք զայլ որ զի վերամ
բարձ գոռոզութի անձնիշխան կամացն՝
այսպիսեօք նրճածի և սանձահարի: Եւ
ահա այսպի խոհեմադատ քննութք տե
սեալ՝ յարմարապէս պարտիս դնել սպե
ղանիս ի վք իւրաքանչիւր հօգեկան խոց
Լածոցն. ոպ ցուցաւ ի վերոյ սակաւ ինչ
քգէմ իւրաքանչիւր մուութեց Եւ ոչ
եթէ միայն զեդել ապաշխարութիւն կա
տարելով յայլում առքինութեց պարտի
գադարիլ. մտածելով թէ այս միայն է ինձ.
հարկ: Եւ այնպէս. այլ ոպ առաքելն աօտ,
(եթէ որ զամ օրէնսն կատրիցէ, և միով
իւրք գթիցի, եղև ամ օրինացն պարտա
կան:) Օրորինակ եթէ որ յաճախ ծրն
բադրիցէ, և զբարկուի իւր ոչ սանձիցէ:
Կամ հեզուի յանձին կալել զորովայնին
ժառայութի ոչ մոռանայցէ. կամ թէ ծո
մով զանձն ճրնչեալ, յանկարգախօսուէ

ոչ լսիցէ: Եւ կամ թէ զամ անքինու իս
 կտրիցէ, բայց անգու թ և անողորմ իցէ:
 Օհնչ օգուտ յայսցանէ: Եթէ որ ամիւ
 գեղեցիկ գոլով մի ակն պակաս իցէ, ոչ
 ապաքէն զայլ գեղեցկութիւն նորին զանց
 որարեալ կոյր կոչեն զնա: Եւսայ և զհո
 գինէ իմանալ: Օհ եթէ զամ առաքինու
 թիս գործեալ միայն հպարտ իցէ կամ
 բարկացող, արատէ հոգի նր անլի աջ: և
 այն մի արատն բաւականէ կորուսանել
 զայն հոգին: Եւսոյ ասէ տրն, ✠ (եղե
 բութ կատարելք, ոչ և հայրն ձեր երկ
 նաւոր կատարելէ: Սաւս՝ մի գուցէ ըզ
 ժամանակ ապաշխարութեն միայն բարե
 գործելով զայլ ամ ժմնկան հեղգութիւն
 անցուցէ: Օհ զինչ օգուտ ի լրացմա
 նէն, եթէ դարձեալ աղտեղացի: Կամ
 զինչ օգուտ հիւանդին յառողջուէ անտի,
 եթէ յետ ողջանալոյն եչ դարմանիցի:
 Կմանի նաւու խորտակեցելոյ • զորոյ
 զամ յօդւածն շինեալ և մածել, տացես
 դարձել անհոգայ՝ ի բերան ամ հողմոց,

Իչ դիտելով բնաւին թէ ուր դիպիցի
ԼԵՆ ասա այսպի բանիւք խրատեա զնա,
զի մի անմտութեանցն զկեանս իւր
կորիցէ զյաւիտենական կորուստն :
Ի վերայ այդ ամենայնի՝ խրատեա ևս՝
զի մի յամեցուցէ զինքն գալ ի խոստո
վանութի մի գուցէ սովորութի մեղացն
հնասցի առ ինքն . այլ իսկոյն զկնի մեղան
ջելոյն փութացի ի խոստովանութի սը
խալանացն իւրոց . ուն հրամայէ եկեղե
ցական պատճիւրանն : Օհ որքան հընաս
ցին ի մեզ մեղքն մեր , այնքան նուազե
ցուցանեն ի մէջ գգութ քաղցրութեն
այ . Սաւ իչ գիտեմք թէ ✠ (երբ ար
տանն գայցէ :) իսկ եթէ մեղուցեալն
հեզգացի և յամեսցի գալ առ քեզ , մի
զանց առներ զնորք . այլ դու երթ առ
նա և խրատեա սիրով և յորդորական բա
նիւ անձային գրոցն , գալ ի խոստովանութի
և թօթափել յանձնէ իւրմէ զմեղանսն
իւր : Օհ դէտ և հովիւնս նա , պարտի
զգուշանալ հանապազ վն հոգւոյ նորա
զի

զի մի կորիցե հոգ և մտածութիւն քո
 ոչ յայլին պարտին բեւեռիլ, բայց միայն
 ՚ի փրկութի հոգւոց այնոցիկ որք ինք
 քոյ հրամանի քոյ կառվարին. (Սի քեզ
 ասէ անձն եզեկիէ ի, (որդի մարդոց
 դէտ կացուցի զքեզ իմր ժողովոցեանդ
 այդորիկ. եթէ ոչ զգուշացուցանիցես ա
 նորնին դառնալ յանօրէնութի իւրմէ,
 անօրէնն յանօրէնութե իւրում մեռցի
 և զարիւն նր ՚ի ձեռաց քոյ խնդրեցից :
 Իսկ եթէ դու խրատիցես զնա՝ և նա
 ոչ լուրիցէ քեզնա յանօրէնութե իւրում
 մեռցի և դու գանձն քո ապրեցուցես)
 Իսկ սէն եփրեմ, (Սգոյշ լեր սվ քհնյ
 և մի տար քուն աչաց քոց. զի մեծ գա
 տաստան կայ անձի քոյ քանզի ոչ միայն
 վն անձին քոյ՝ այլ և վն այնոցիկ որոց բզ
 նըէրսն ու տես՝ համարս տալոցես անձի
 ահեզ և անաչառ դտնորին : Սննաւանդ
 պարտիս ջանսլ՝ գանձն քո օրնակ բա
 կ կացուցանել ժողովոցեան. զի մի գուցէ
 վատթար վարուք՝ գայթակղութե պատ

Ճառ լինիցիս այլոց: և փոխանկ շահելոյ
 կորուսանիցես զհոգիս նոց: Յայնժամ
 ոչ կարես ասել թէ խրատեցի՝ և ոչ լը
 ւան. զի զինչ օգուտ անախ որովհետև
 բանիւ խրատես զհարիւրս, և չար գոր
 ծոցդ օրինակօք գայթակղեցուցեալ կո
 րուսանես զհազարս: Եւ թէ դու բար
 կու թէ կամ արբեցու թէ կամ կուամու
 արծաթսիրու թէ և պճնասէր փառամո
 լու թէ, և կամ այլ ինչ զանազան մեղօք
 մոլորեալ իցես, զիարդ կարիցես կրատել
 զայլս իբաց կալ յայնպիսի ախտից: զի
 նախ դու պարտիս գործել զբարիս, և ա
 պա այլոց ուսուցանել: Եւ յն օրինակն
 ամբարեց՝ նախ ինքն առնէր և ապա այ
 լոց ուսուցանէր: Եւ յարդ և հովիւն էս
 ժողովրդեն քում, քաջ հովիւն պարտիս
 նմանիլ՝ ոպ զի կարող լինիցիս ասել նմա,
 ահա ես և մանկուսք իմ: Եւ թէ ոչ դատա
 պարտիլնցես մեծաւ դատապարտու թէ:

Օի ոպ զորքան անձինս շահեսցիս՝ այն
 քան պսակս ընկալցիս, նոյնպէս զորքան

անձիս գայթակղեցուցեալ կորուսանի
ցես անուղղայ գործովքդ, այնքան տու
ժանս կրելոցես: Եւ խնդայ ի վերայ քոյ
մայրն չարեաց սաչնյ աօելով ահա չար
հովիւն և մահուսք իւր:

Յորմէ փրկեսցէ տր զամենայն հաւատա
ցեալս անճան իւրոյ, Ըմեն:

Եւ օրինակ բարի այլոց լինի ցես.
պըսակ փառացի Բէ ընկալ ցես:

Գարձեալ խրատ համարօտ զի կատա
բելոյ զեկեղեցւոյ սբ խորհուրդան:
Ի իտեւ պարտիս և զգորուծիս խորհր
դոց եկեղեցւոյ. զորս յիշեցաք ի վերոյ.
Եւ մեծաւ դողուծք պարտիս կատա
րել զնս. մի գուցէ իբրև զմարմնաւոր
գործառուծի՝ զըրոյց տալով կամ ծիծա
ղելով և կամ այլ ինչ լրբուք գործիցես
զսբ խորհուրդան. զի գործ այլ գոր գոր
ծես, և նչ մարդոյ: Ի անզի մարդոյ զօ
րուծի զի արդ կարողացի զորդին սա
տանայի՝ որդի այ առնել: Կամ զք մար
մինսն՝ մի մարմին կատարել: Եւ կամ ըզ
Ե 2 ԸԿ

լոկ հացն և զգինին 'ի մարմին և յարևան
քի փոխարկել. Բայ շորհ հոգւոյն սբյ է
որ 'ի ձեռս քո ներգործէ զայստսիկ:
Յորժամ առնիցես զսբ մկրտութիւն և
կամ զայլ սբ խորհուրդսն՝ ծեմ պարտիս
գտանիլ և նախ քան զմերձիկդ 'ի սբ խոր
հուրդն այն՝ սաղմոսիւք և ազօթիւք և մե
զայ տալով պատրաստիլ. զի մի յաներև
էոյթ շորհաց անտի հոգւոյն սբյ այրե
ցեալ տոչորիցիս: Եւ գիտաս շիր, զի թա
ղելն զնքիրելն քնաւին անդամօք մարմ
նոյն 'ի ջուրն սբ, է խորհուրդ մկրտու
թեանն: Եւ օժանելն զճակատն է խոր
հուրդ դրոշմին: Իսկ օժումն այոց մա
սանցն է խորհուրդ վերջն օժմանն:
Եւ մինչ կատարես զՍբ խորհուրդն՝
պարտիս ունիլ 'ի մտի զգիտաւորութի
այնմ խորհրդոյն, քի գիտել թէ խորհուրդն
այն զորպիսի շորհս ընձեռէ ներելոյնս
ոսկ ի վերոյ յիշեցաք: Բ'րդ՝ գիտաւորութի
մկրտուէէ այն, որ պարտիս գնել 'ի մտի
թէ երեխայս այս որ եկեալ է 'ի մկրտիլ

'ի ձեռս իմ և շնորհօք հոգւոյն ւնյ՝ ազատի
 'ի սկզբնական մեղացն և լինի որդի ւնյ և
 ժառանգորդ երկնից արքայութեն :
 Վիտաւորութի դրոշմնէ , դնել իմտի
 թէ երեխայս այս 'ի ձեռս իմ և շնորհօք
 սնյ հոգւոյն՝ կնքի 'ի ճակատն և անճանել
 լինի զինճոր քի և հաստատի 'ի հաւատն
 քրիստոնէական . և զօրանայ դաւանիչ
 աներկիւղ զհաւատն քի : Վիտաւորութի
 վերջին օժմանէ , մտածել թէ օժմամբս
 այսու . 'ի ձեռս իմ և ներգործութի հգլյն
 սրբոյ՝ ազատի սա 'ի փոշետեսակ մեղացն .
 և զօրանայ պատերազմիլ լիդէմ դիւացն
 'ի վերջին ժամանակին : Վիտաւորութի
 հաղորդութե , դնել 'ի մտի թէ լոկ հացս
 այս՝ շնորհօք ւնյ հոգւոյն 'ի ձեռս իմ լինի
 ճշմարիտ մարմին քի : շնոյնայ և լոկ զինիս
 լինի ճշմարիտ արիւն քի . Վիտաւորութի
 ապաշխարութե , դնել 'ի մտի թէ մեղու
 ցելս այս որ եկն 'ի յապաշխարութի՝ այժ
 միկ մի շնորդութի իմով և շնորհօք ւնյ
 հոգւոյն՝ ազատի յամ մասնակցութե մե

զաց իւրոց . և ընտի գրձլ զամ արդիւնս
բարեաց զորս կորոյս 'ի մեղանչելն . և լինի
գարձլ բարեկամ այ , որոյ թշնամիեր մե
ղանչելովն . 'Ի իտաւորութի պսակինէ ,
մտածել թէ երկորին մարմինքս պստրիկ
միջնորդութի իմով և հոգւոյն այ շնոր
հօքն' մի մարմին լինին . և բառնի 'ի միջոյ
սոցա շնութի , և լինի նր ամուսնութի .
առ 'ի ծնանի , զաւակս և սնուցանել եր
կիւղիւն այ : 'Եւ ահա այսպիսի զգոյշ գի
տաւորութի պարտիս կատարել զնք խոր
հուրդսն : զի մի դատապարտութի եղիցե
քեզ 'ի քհնյական բարձր աստիճանիդ ,
վն տգիտաբար և առանց գիտաւորութե
կատարելոյ զածագործութի նք խոր հրո
դոցն : 'Ի իտասմիր ևս , զի առ նրն վար
դան' չէ պարտ ամենեկին զնք խոր հուրդն
եկեղեցւոյ և զանհամեմատ շնորհն այ
արծաթոյ վաճառել , և անւանել կնքադր
բամ և պսակդրամ . կարի յոյժ մեծ ան
կարգութիէ այս : Օհ եթէ զառաւել
պատուականագոյնսն 'ի յականց անգիտ

անճանեմք և ոչ ինեբքոյ գնոց իրիք պար
փակեմք զնոսա, ապա որքան անպատեհ է
զեծային անվաճառ խորհուրդն ինեբքոյ
այսքան և այսքան արծաթոյ կանոնել :
Եւ ոչ եթէ հրամայի մի ինչ առնուլ
բնաճին՝ ի ժողովրդականացն : զի (որք սե
ղանոյն պաշտօնեայք են, ի սեղանոյ անտի
պարտին վայելել և որք զաճետարանն ք
ճետարանեն ասէ, յաճետարանէ անտի
պարտին կեալ :) Եւ թէ՛ (մի կապիցես
զգուռ կ եզին կալոսոյ :) Եւ թէ՛ (ար
ժանէ մշակն վարձու իւրոյ :) Եւ դձլ
(զի եթէ մէք ասէ զհոգևորն սերմանե
ցաք՝ ի ձեզ, մեծ ինչ իցէ մի թէ հնձել ի
ձէնջ զմարմնաճորն :) Եր առաւելու
թին ասէ՝ ի ձեր նրճազութին, և ձեր ա
ռաւելութին ի մեր նրճազութին :) Եւ
այլ ևս յոլովք գտանին՝ ի գիրս նքս բաւք
սոցնպիտիք որք ոչ արգելուն զեկեղեցա
կանան վայելել զհարկաճոր պիտոյս իւ
րեանց՝ ի ժողովրդոցն : Եւ այց զոր չափ դնեն
քստ մարմնաճոր ծախից և հարկիւ պա

հանձեն, զայն արգելու ամային հրամանն
և եկեղեցւոյ սբջ բարեկարգ սահմանս
զիմի վաճառականք լինիցիմք ամային ան
վաճառ շնորհացն : Այլ զոր ինչ կամաւ
և յօժարական սիրով նընդուն' պարտե
լունիլ զայն իբրև ողորմութի և նընդ
և ոչ ոպ վարձ աշխատութե : Սի եթէ
իբրև զվարձ փոխարինաց ընդունիցիս
զնընդ ժողովրդեանն, այլ ինչ մասն բա
րեաց ոչ ունիս 'իքե . զի ընկալար զհա
տուցումն գործոյդ : մանաւանդ թէ դա
տապարտիս ևս . զի զշնորհն այ որ մէր
քո արծաթոյ վաճառեցեր : Ասես թերևս,
եթէ հարկիւ չպահանջեմք, ոչինչ տան
մեզ ապրուստ 'ի մարմնաւոր պիտոյս :
Ասէ առայս նքն ներսէս լամբրօնացին
եթէ' (եկեղեցականացս անկարգութիւնէ
ուսուցեալ զնս այնպէս լինիլ : զի որով
հետև մք եկեղեցականքս կագ և կուիւ
առնելով զին դնեմք ամային շնորհացն
նբռնութե պահանջեմք 'ի նցե զսակ ար
ծաթոյն . հետևանց նորին ևս պակասել

'ի հաւատոց' ոչինչ խոկան թէ պարտէ
 հոգալ միշտ զպէտս սպասաւորացն եկե
 ղեցւոյ : մոռացեալ են բնաւին թէ միջ
 նորդք և մատակարարք են նորա անձային
 խորհրդոցն : () եթէ մէք քհնյքս ստա
 ցաք միտս իբրև զանմիտս 'ի մանկանց,
 և 'ի վաղ ժամանակաց անտի սկսաք կո
 խել զեկեղեցւոյ բարեկարգութի և ըզ
 սահմանն հայրենի, և եղաք մաքսապետք
 օրինացն նոցին ևս որք յախարհի են՝
 գազանական ստացեալ բարս ամենեին
 խղտեն և արհամարհեն զեկեղեցական
 ի խանութիս և ոչ ունին հաւատ կամ
 յոյս առ մեզ գոնեայ ոչ առ մարմնական
 ի խան : մոռացեալ և աղօտացեալ է բնա
 ւին 'ի մտաց նոցա թէ հարկաւոր է հպա
 տակ լինիլ եկեղեցւոյ վերակացւացն և
 հոգալ զմարմնաւոր պիտոյս նոց սիրովն
 նոց : Եւ այնչափ բազմացուցաք զանկար
 գութիս մեր յաչս նոց, մինչ զի բարձաւ
 'ի մտաց նոցա ուղղութե յիշատակն :
 Եւ մոռացան ամենեին թէ եպիսկոպոսք
 կամ

կամ քահանայք վն օրինացն այ առաջ
նորդեն ժողովրդեանն :

Երբեք զուղղութի բարեկարգութե
երկաքանչիւրոցս :

Ի մէն :

Սակաւուկ ինչ տեսութի և խրատ վն
ընդունելի և անընդունելի աղօթից :

Ի բանից սրբոյն եփրեմի խօրին
ասորւոյ :

Ի զօթքն երկուս տեսակս ունի . հասարակ
րակական և առանձնական : Հասարակա
կանն է ժամերգութիւն . զոր կատարէ ե
կեղեցին յամ աւուր միաբանութե ժո
ղովելոցն : Իսկ առանձնականն է այն զոր
իւրաքանչիւր ոք ըստ շափու շերտեան
գութն սրտին մատուցանէ այ և սփռէ
առաջն նր զտառապանս իւր և զխնդր
էածսն : Ի այց ոչ է պարտ աղօթողին բրձր
ձայնիւ գոչել և շատախօս լինիլ՝ նոր մով
օէս աղաղակէր և գոչէր , և շոթունքն եչ
շարժեին : և մարտաւորն միով և եթ բա
նիւ քաւեցաւ ի մեղացն : Եւ որք աղօ
թենն

Թեևն յեկեղեցւոջ, ոչ պարտին բնաւն
այլևայլ բանս աղօթից բարբառիլ զի
որովհետև ժողովեալեն խնային և ՚ի
միում տան աղօթից կան. համայնքն, ա-
մենեցուն նոցա խնդրեածքն նոյն բան
պարտի լինիլ: || ս գրէ նքն պողոս և ասէ,
(ազաչեմ զձեզ եղբարք զի զնոյն բան ու-
նիցիք ամենեքեանս:) || յսինքն յորժամ ՚ի
մի վայր ժողովցիք, մի այլևայլ բանս բար-
բառիք. այլ ձեր ամնցուն աղօթքն նոյն
բանն եղիցի. զոր եկեղեցին բերան գո-
լով. ամենեցուն ժողովելոցն ՚ի նմա՝ նոցին
մոխան ազաղակէ առ ամ և մուրցանէ նմ
զամցեն խնդրեածան յարմար և նշտաճ
կարգաւ: || նոյ որք աղօթենն անդ պար-
տին միայն միտ գնել ժամերգութե ըն-
թերցեածոցն մեծաւ զգուշութի, և գո-
չել մտօք, նոր ողորմեա. ամ քաւեա զմե
ղաւորս: || ս ասցի մտօք գոչել. ն ոչ նմա
նիլ նոյ որք խաւինեն զձայն եկեղեցւոյն՝
ի բեանց ուժգին և բեկբեկ գոչելովն.
և զամ ժողովելն առ ինքեանս հայեցու-

ցանեն. այնպիսւոյն լինայնէ աղօթելն.
Օր թէ առ անձէ գոչումն քո՝ մարդկան
ընդէր տաս լօել. ուրեմն առ մարդիկ ա
ղաղակես և ոչ առ անձ: Սայն լսէ անձ՝
զոր ընկերդ եչ լսէ. իսկ որ լսէ ընկերդ՝
անձ ոչ լսէ. Բարձեք ՚ի միտ առ զբանա
և մտօք աղաղակես: Եւ մինչ աղօթելքս՝
բազում զգուշութի՛ն պարտէ մեզ ունիլ.
ոչ այլուր յարձակել զաչս, և այլուր զլսե
լիս. այլուր զմիտս և այլուր զխօսս. զի
աղօթքն՝ մտաւորական խօսակցութիւն լի
նայ. մտոյ տես և ՚ի միտ առ թէ որք ահիւ
և դողութք պարտիս կալ առաջի նորա,
զի մի պատժիցիս: Ըստ ՚ի յերկրաւոր ա
տենիս յորժամ յանցաւոր որ առաջի դա
տաւորաց յանդիման կացուցանի՝ տեսա
նէս թէ ոպ դեղնեալ այլագունին երեսք
նր. ոպ դողայ և սարսափի յահեղ դիմաց
դատաւորին. և ոպ ակնկոր եղել լեզա
կապ կանգնի. որ աղաչել անգամ ոչ հա
մարձակի: Եւ թէ աղաչէ ևս լնու զաչսն
արտասւօք և իբրև զկիսամեռ խօսի. ա

զերսէ պաղտէ և սաստիկ դողմամբ հայն
և մալի : Այլ այլ ուր զբօսնուն աչքն և
ծչ այլուր լսելիքն : Եւ լուսեք բարբառի
և ոչ այլինչ մտածէ : բայց միայն ՚ի դատա
ւորն հայն բժշմ պատկառանօք և գիտն
մեծաւ զգուշութիւն թէ զինչ բարբառի
և զայն միայն հոգայ՝ զի ապրիցի ՚ի հա
տեալ պատժոյն : Մ'ալ եթէ երկրաւորս
այսպէս սաստիկ և սարսափելի է, դու
քեզն իմա՛ թէ որքան գերազանցութիւն
առաւել սարսափելի է երկնաւոր դատա
ւորին : ատեանն օ որ ոչ միայն մարմնոյս
ունի ի իսանութի ուն սորա : այլ զհոգի և
զմարմին կարողէ արկանել ՚ի հուրն ան
շէջ : Այց մեզ և որ պատիժ կայցէ որ չար
տիցէ զմեզ : մինչ հանդերձիմք ՚ի տունն
այ մտանել և յաղօթս կալ լուանիմք և օ
ծանիմք : զյօծս և զմորուսս յարդարելմք
և հանդերձիմք զարդարելմք : ուն թէ ՚ի բո
զանոց կամ ՚ի թառերս խաղուց իցելմք
կոչեցեալք : Սանայք բողոց կերպարա
նօք և արք հովանեաց տնանեալք :

Մբբ և կանայք զուստերսն և զգաստերսն
զարգարենն 'ի տեսս լիտեացն . և այնպէս
գեղազարդեալ կերպարանօք մտանեն 'ի
տաճարն այ . ույ թէ 'ի մարմնական խրա
խուիս ընթանան . Ս Լան ոտսելի անօրէ
նութեա : Մբբարև փայլատականց հրոյ՝
չանթից և կայծականց եմք արժանիք :
Օ ի կանգնիմք յաղօթս հաշտեցուցանել
զնձ ընդ մեզ , և վերստին բարկացուցա
նեմք զնա իմի մեր . և ույ թէ բռնութի
ատիպեմք զնա 'ի պատժել զմեզ : Մյն զի
գիտնանակ ողբալոյ լրբիմք և ծիծաղիմք :
Թողումք զնձ որ խօսակցի լի մեզ , և լի
միմեանս շատաբանեմք : զոր ինչ 'ի խրախ
ճանս մարմնաւոր ընկելէց պատկառիմք
դրձել , զայն 'ի տունն այ առնեմ առանց
խղճմտանաց : Սչ մտածեմք թէ այ կամք
յանդիման և եչ մարդոյ : Սչ իմանամք թէ
արտասոււացի տեղին այն , և եչ զրուցի
և ծաղու : Սչ զգամք թէ սարսափմամբ
պարտիմք կալ հանդէպ այնմ ահաւոր
բեմին իբրև զմահապարտ առ յի արքայի ,

Կամ իբրև զԹեյ մեղուցլ որ առ ոտս տն
անկանի Մոանեմք 'ի տունն այ թէ քա
հիցիմք 'ի մեղաց , և անտի ևս չարագոյն
մեզօք ծանրացեալ ելանեմք 'ի դուրս :
Եւ ոչ զմեզ միայն պարտաւորեմք մինչ
զրուցատրեմքս , այլ և զայլս քարչեմք 'ի
նոյն կորուստն խամբանելով յաղօթիցն :
Եւ արդ՝ եթէ 'ի տեղի աղօթիցն դատա
պարտիմք և պատժեց լինիմք արժանիք ,
զոր չարիս ոչ ունիցիմք ապա յորժմ ար
տաքս ելեալ 'ի կոյտս մեղաց թաւալիմք :
Չարթիցուք եղբքք զարթիցուք և թող
ցուք զայսպիսի խելագարութե՛ն գնացս :
Ընցուք զմտաւ զօր վախճանին և զեր
կիւղ վտանգին այնորիկ : Սկարեացուք
առաջի մեր զահագին օր դատաստանին
և զտագնապ աններելի տանջանացն : Ըզ
Պառնութի՛, անքուն որդանցն և զջօռա
փեյի խաւարն մթապին : Ըզ Սահահո
տութի՛ տարտարոսացն : և զբորբօրումն
կայծականց հրոյ գեհենին : Լացցուք ձի
բացուք սգացուք և հառաչեսցուք :

զի գթութեն հանդիպեսցաւք և Թողուի
մեղաց ընկալցուք ՚ի Քն Զն ՚ի Տր մեր:

Արի օրհնեալ ընդ հօր և Աբ

հոգւոյն յաւիտենից

յաւիտեանս օ

Վնն:

Սեր աղօթից թէ հառչես և հէ ծես օ
ըզթողուի մեղաց փութով գրտա նետ:

Սորին երանելոյն Լփրեմի ասա
ցեալ վն ապաշխարութեն:

Վրմասք դեղոց բժշկացն զցաւս մարմ
նոց ողջացուցանեն և հոսմուք արաս
ւաց ապաշխարութեն զվերս ոգւոյն բը
ժբշկեն: Սանաւանդ որք հանդերձ ու
ղորմութե և գթովք տնանկաց ապաշխա
րեն: Սի ուրեմն յապաղեսցուք ապաշ
խարիչ և մի յօրէ յօր ձգեսցօք զզզ
Զումն մեր և զդարձ օ զի օր վախճարն
իբրև զգող հասանէ և յափշտակէ զմեզ
իկենաց աստի: Վներևայթէ ելն մեր յ
հէս և յանկարծահաս ժամանէ ստիպէ

մեծաւ փութով և եւ թողու այլևս գո
նեայ, և ժամմի լալ և մեղայ ասել, թող
թէ խոստովանիլ և ապաշխարել: Սի ըմ
բրունէ իբրև որոգայթ, և յափշտակէ ող
առիւծ. և իբրև զգերել վարէ անողորմ
և եւ անսայ աղաչանաց: Հառաչես ար
տասնէս Հեծէս և ողբաս, և եչինչ օգտիս
զի էանց ժամանոյն վաստակելոյ և էհաս
ժամն համարոյ: Իսկ ապա կ՛մ տենչանօք
անպատմելի փափկութեցն, և կամ ահիւ
անտանելի տանջանացն փութացուք ՚ի
հառաչանս և ապաշխարուիս: Սի բեռն
իվր բեռին կապելով խաբեսցուք զմեզ
բազմաժամանակեայ կենօք: Սի պատ
րեսցէ զքեզ մանկութիդ թէ ՚ի ծերուե
տապաշխարեմ: Սի մնացուք աններելի
վախճանին և անողորմ պահանջողին:
Սի անվաստակ ծուլացուք և ոչ օր մի
զի մի յաւիտեան տանջիցուք: Հողւոցն
մերոց վերաց՝ օրինակ առցուք զմարմնս
կանցաւս՝ թէ ՚ի վշտանայ և ողբայ անձն
ցաւազին զվտանգ միմտոյն: այնպէս հեծէ

առ նեղութի ցաւոցն՝ մինչ զի գոչմուսք
վայիցն զանողորմանն անգամ յարտասուս
շարժեն: Եւ սաստկութի աղէտին ոչ ՚ի
փրելեցն բերկրի և ոչ ՚ի շնամեայն զայ
րանայ. ոչ զփափկութի փարթամութեցն
յիշէ և ոչ զգեղոյ ինչ վայելչութի ածե
զմտաւ: այլ զամ պատիւ և զպայծառութի
կենցաղոյս անփոյթ արրել՝ պաղէտ վտան
գին միայն պաղատի: Եւ վն զժմնկեայ
ցաւսն բժշկելոյ՝ վարձս բժւմն և գինս
դեղոց խոստանայ, և յօժարի տալ միչև
ցկես ընչիցն թէև կարի փարթամ իցէ:
նաև զբովանդակն և ս, գոնէ միայն զերժ
ցի մարմինն՚ի ցաւոց վտանգէն. որ թնայտ
և ապրի, սակայն մեռանելոցէ: Եւսկ զինչ
արասցուք զմշտն ջենաւոր, ցաւս ահեղ
հրոյ գեհնոյն, որ պատրաստեալ պահի
բազմավէր ոգւոց մերոց. որք միշտ ՚ի մեղս
եմք թաւալեալ, և ՚ի մահիձս յանցանաց
անկեալ. ոչ հառաչեմք և ոչ հեծեմք. ոչ
ողբամք զցաւս մեղացն և ոչ զվերս յան
ցանաց մերոց լուանամք: ոչ ածեմք ըզ
մտաւ

մտան զսպառնալիս գատաստանին, և ոչ
զերկիւղ յաւիտենական կապանացն :
Մյ ծիծաղիմք տակաւին և վերս ի վր զե
րաց յաւելումք ոչ բժիշկի խնդրեմք և
ոչ զդեղս որոնեմք : Մյ ուրախեմք ՚ի մեջ
անհնարին տրումուծես . նայ թէ լինեմք
ամիւն առաքինութիւն և կատարելեմք բնա
ւին . ոչ ունիմք վերս և ոչ բժիշկի կարո
տիմք : Մյ մեզ եղկելեացս : Մյ մեր յա
ծողք յարատ հայեցւածս, և լեզուք մեր
բանբասողք և զոսբանք : Մյ ելեք մեր ՚ի
քւրս աղտեղիս, և սիրտք մեր անդէպ խոր
հրդոյքեն վարակեալք : Մյ մեր զըր
կանօք և յախշտակութիւն, և ոտք մեր ՚ի թա
տերս խաղուց ընթացմամք : Մյ ալսայ
բողոր անդամք մեր ջրգողեալեն մեղօք և
այտուցեալ անպարկեշտ վարուք :
Մյ անկանիմք առ բժիշկին և ոչ խնդրեմք
սպեղանիս : Մյ աղաչեսցուք զմոր զի լու
սաւորեսցէ զմիտս մեր : Մյ մեն

Մյ տուր ամ աչաց մերոց զի տեսցուք
և ոչ երբեք ՚ի բուն մահու ննջես ցուք :

Օ . Ս . Ն . Ր . Գ . Դ .

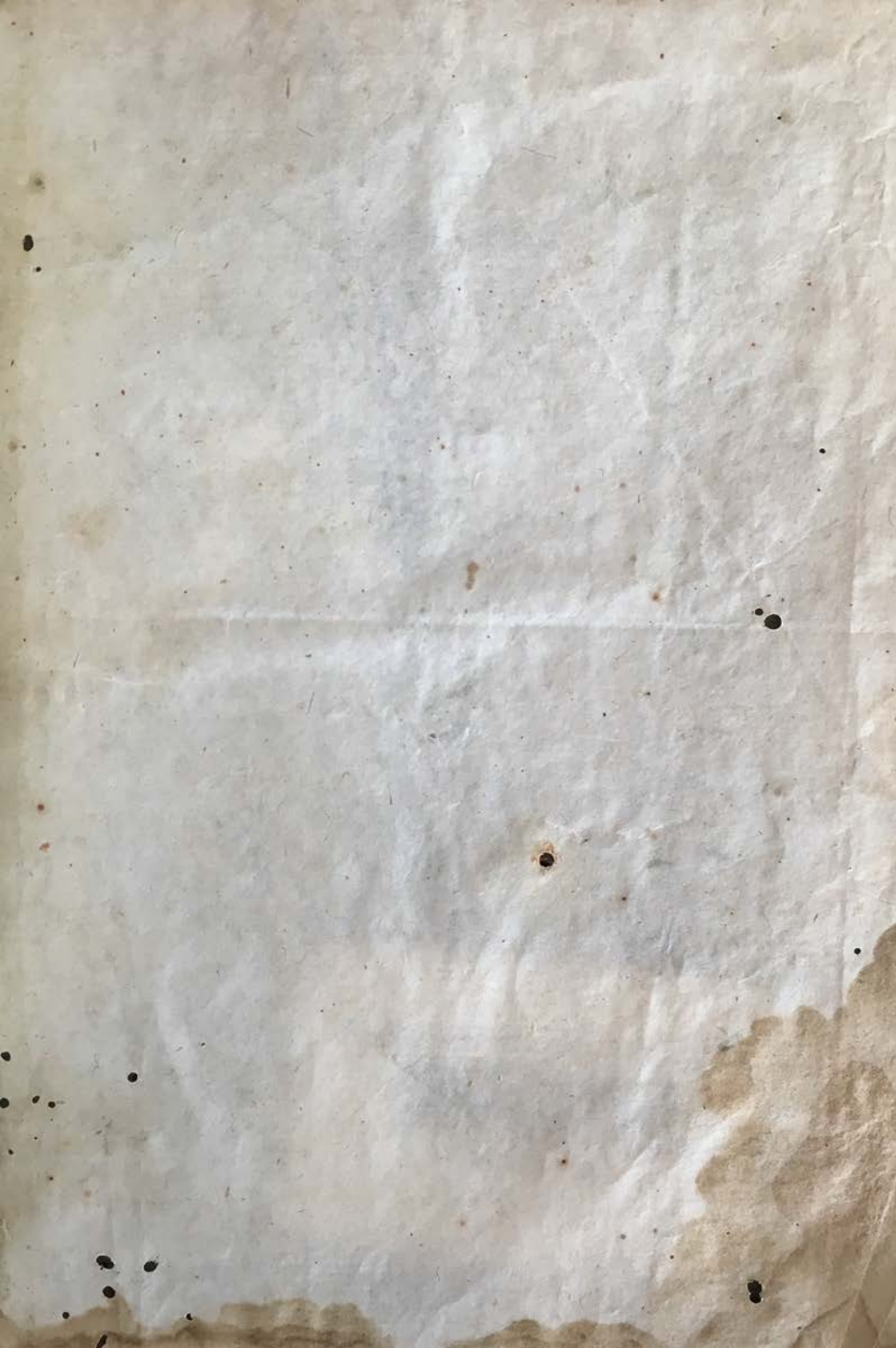
Handwritten text in a cursive script, possibly a signature or name, located in the upper middle section of the page.

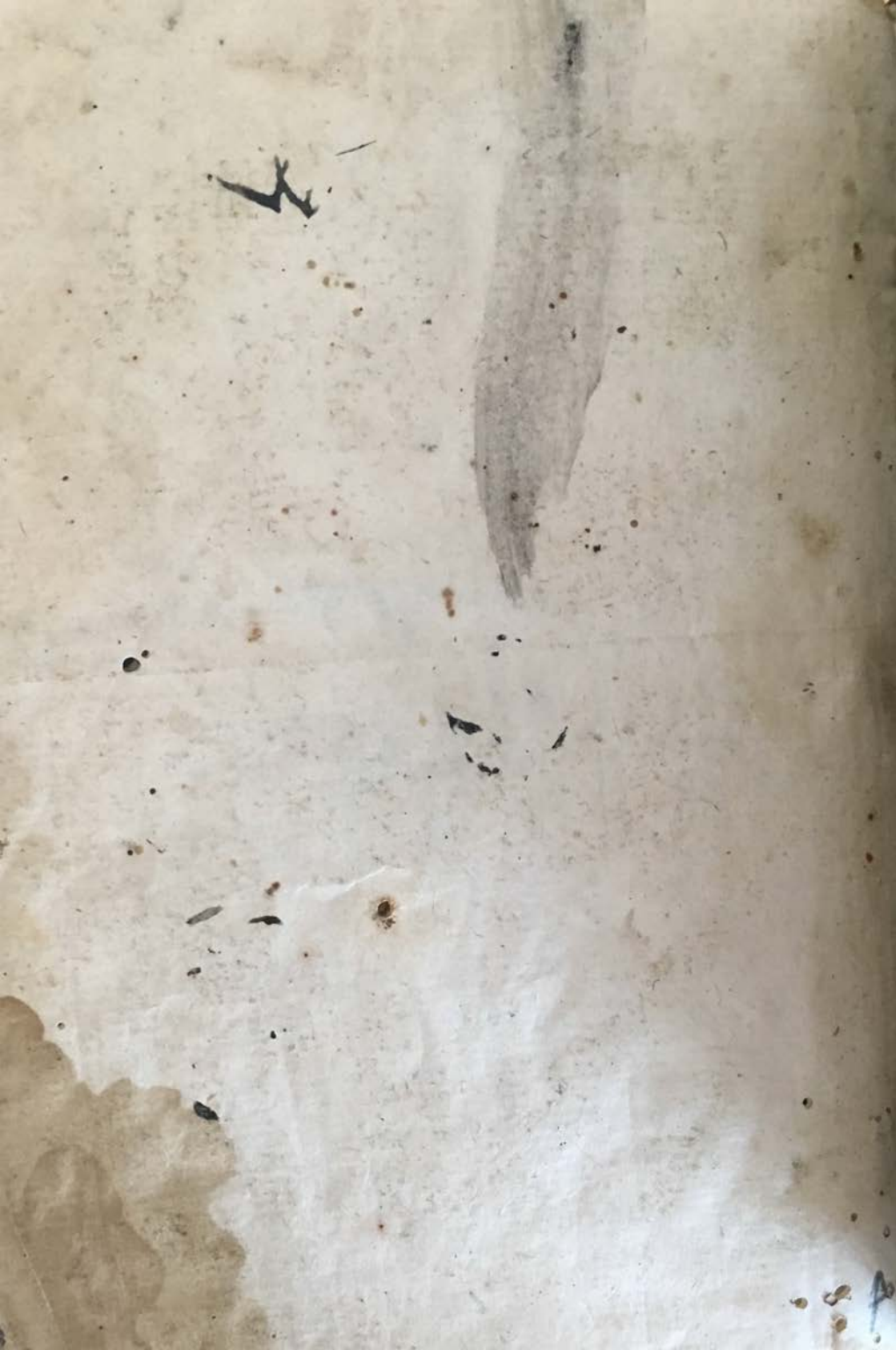
Handwritten text in a cursive script, possibly a signature or name, located in the lower middle section of the page.

Handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

İBB Eyüp Sultan Halk ve Çocuk Kütüphanesi

ERM1335

255.07.02.01.06.00/

